

Polŋ nyegãaŋ sebe maŋ há Ɔromutaamba-i Nelmuoyamma

Ɔromutaamba nuɔ Diilonŋ-nelma-i nuɔmba naŋ wulaa aa hũu-ma. Polŋ nuɔ ba maama-i du-maanŋo-na, uŋ juɔ'a u kã, u nyegẽŋ sebe daayo-i duɔ tũnu-bei wuɔ u ka kã ba terienŋu-na ka jaal-ba.

Pol firiinu *Neldɔdɔlma-i baa-ba sebe daayo-na. U nelma-i hiere ma kãa ka jũŋ nelma diei nuɔ; wuɔ *Yuifuyienŋ nuɔ o, Yuifuyienŋ nuɔ sɪ o, da ŋ haa ŋ nanŋa-i Yesu-i-na yonŋ, Diilonŋo tuɔ kãŋ-ni nelviinŋ nuɔ aa u *Yalle ta di kãyã-nie ŋ wuɔsaŋgu-na (sap. 1-8).

U piiye Yuifubaa-ba maŋ ciinaana Yesu-i ba kũŋgu-i: Wuɔ baŋ ciinaana Yesu-i, Diilonŋo firiinu u huɔŋga-i baa *nieraaamba maŋ hũyãa u maama-i a kor-ba. U cie kufanŋu-i a pigãaŋ wuɔ nuɔmba-i hiere ba maama dɔlnu-yuɔ, u sa ce cieluɔ. A ce dumaanŋo-na u saa bi nanna Yuifubaa-ba-i. Yiinŋu dii baa yiinŋu ba ka hũu Yesu maama-i aa Diilonŋo kor-ba (sap. 9-11).

U bi tagaaya pigãaŋ Diilonŋ-dũŋ-baambaŋ saaya ba waa dumaa ba-naa nuɔ, baa baŋ bi saaya ba bel banamba-i dumaa tlenamma-na (sap. 12-15). U perienŋ u sebe-i baa jaalupãlle, aa cira ba ta ba cãrã Diilonŋo-i ba hã-yo u wuɔsaŋgu-na, aa duɔ hi ba terienŋu-i ba kãyã-yuɔ u cor baa u hũmelle-i (sap. 15-16).

Jaaluŋgu

1 Muɔ Pol, muɔmei nyegãan seɓe daayo-i. Yesu-Kirsa cãarãŋ muɔ. Diilonɔ ciε-mi Yesu *pɔpuɔrbilon muɔ aa bɔ-mi mi denj mi ta mi wuɔra mi wanj u *Neldɔdɔlma-i baa nuɔmba-i.

2 Nelma famma-i Diilonj unj pãa ma nunɓu-i ku bãanɓu cuɔ. Wuɔ ciε u *pɔpuɔrbiemba yaa nyegẽŋ-ma u seɓe-i-na.

3 Ma vii u Biɛŋo yaa-i Itienɔ-i Yesu-Kirsa-i. A saa baa u nelbilosinni-i, u waa jãmatigi *Davidi hãayɛlɔ.

4 Nga unj kuu aa sire, *Diilonj-Yalle pigãan wuɔ Diilonj-Biɛŋo kelkel.

5 Fuɔ barguɔ yaa nuɔ-i Diilonj unj ciε baa-mi a ce-mi u pɔpuɔrbilon muɔ u yerre fafaanɓu maama-na, nuɔmba-i nilɛiŋa-na hierɛ ba da ba haa ba nanɓa yuɔ aa ta ba nu u nunɓu-i.

6 Diilonj unj biε namaa namanj a hã Yesu-Kirsa-i, na nunɓu bi dii nuɔŋ daaba-na.

7 Diilonj unj dɔlaa namaa namanj Ɔrɔmu-i-na hierɛ aa bi-na ce-na u baan namaa, mi nyegẽŋ seɓe daayo-i da mi hã namei.

I To-i Diilonɔ-i, baa Itienɔ-i Yesu-Kirsa-i ba kãyã-nei aa fɛ na hɔmmu-i.

Pol taara u ce horre baa Ɔrɔmɔtaamba-i

8 Mi ka jaal Diilonɔ yaa igẽna na maama-na, Yesu-Kirsa barguɔ-i-na. Hama-i nuɔ-i? Ku yunɓu yaa daaku: Nilɛiŋa-na hierɛ ba wanj na Diilonj-hũmellen-kũŋgu-i.

9 Yinni manj jonj na maama sa karaanu-miε mi Diilocãrãlle-na; Diilonɔ yaa mi siɛra. Mi wanj u Biɛŋo *Neldɔdɔlma-i baa nuɔmba-i, kuu dii ŋaa mi cãa Diilonɔ-i baa huɔŋga diei yonj.

10 Mi bi cārã-yuɔ bāanɔŋu-i baa isuɔŋgu-i, wuɔ duɔ siɛ, u yaŋ mi da kā na wulaa.

11 Mi gbu mi taara mi da na yufelle a cal Diilonɔ sām̄ma-i baa-na ku yaa fōŋgũɔ ka da-nei.

12 Mi taara mi cira: Da mi kā i ka da i-naa, i ka gbāa dii sirɛiŋa i-naa nuɔ i Diilon-ɥūmelle wuɔsāanɔŋu-na.

13 Tobin namaa, mi taara na suɔ wuɔ miŋ duɔŋ ta mi dii yinni-i wuɔ mi kā na terienɔŋu-na ku yuu niele, ŋga ji hi baa nyunɔ, mi saa hi da mi fɛɛ yogo. Mi taara mi maacemma da belle na ɥɔlma-na ŋaa maŋ daa belle dumaa yammu nammu-na.

14 Mi saaya mi hi nuɔmba-i hiere baa Neldɔdɔlma-i: bamaŋ yufienɔ-i puurii baa bamaŋ yufienɔ-i saa puur, ka cor baa bamaŋ suyaan yiɛŋgu-i baa bamaŋ sa suyaan yiɛŋgu-i hiere.

15 Ku'i ciɛ mi ta mi taara mi ka waŋ-ma baa namaa namaŋ bi dii tɛna Ɔrɔmu-i-na.

Fōŋgũɔ dii Neldɔdɔlma-na

16 Senserre sa da-mi baa *Neldɔdɔlma wamma-i. Ma yaa Diilonɔ fōŋgũɔ-i. U ce ma yaa-i u kor bamaŋ ɥūyāa-ma hiere, a doŋ *Yuifubaa-ba-na ka cor baa *niɛraamba-i hiere.

17 Neldɔdɔl daama pigāan Diilon uŋ kāŋ nuɔmba-i dumaa nelviimba. Viisinni da Yesu yaa nuɔ-i yon; da ŋ haa ŋ nanɔga-i yuɔ, Diilonɔ tuɔ kāŋ-ni nelviin nuɔ ŋaa maŋ nyegāan dumaa u nelma-na wuɔ: «*Umaŋ duɔ haa u nanɔga-i Diilonɔ-na, nelviinɔ; u ka kor.*»*

Nelbiliemba cal ba cor

* **1:17** Abakuke (Habaquq) 2.4

18 Diilonɔ tɔyãa dii dɔrɔ-i-na aa tuɔ pigãan nelbiliemba-i wuɔ u huɔnga duu baa-ba, kɛɛ ba sa kãn-yo aa ba sa bi tiraa ce u huɔnga-i. Ba ce ba maacembabalamma-i ba fɛna ninsonɔ-i.

19 N siɛ suɔ wuɔ kumanɔ gbãa suɔ Diilon-kũngu-na, ku saa fuo-bɛi. Diilo fuɔ fɛɛ yaa pigãan-ba baa-ku.

20 U pigãan-ba baa-ku niɛ niɛ? Molonɔ yufelle saa haa Diilonɔ-na dede, nga diɛ ne unɔ hielaa miwaanɔ-i dumaa dii ku huɔngu-na ji hi baa nyunɔgo, i da u sɔnni-i baa u himma-i u maacemma-na. A ce dumaanɔ-na nelbiliemba siɛ da ãntãalãmma.

21 Ba suyaa Diilonɔ-i aa yagar ba sa dii u nunɔgu-i ku diima, ba sa jaal-o ku jaalunɔgu. Ba yunni kuu aa yan-ba, ba ãnjɔguɔma piɛra-bɛi dii-ba kukulma-na.

22 Ba daa niɛ sɔ ba cɛ a ne da ba milãanɔ.

23 Ba birii yanɔ Cagaan-Diilonɔ manɔ sa ji kãan terienɔgu aa sisinɔ nelbiliemba baa bɔmbaamba-i ta ba buol. Huriimba-i dii, baabũulãamba bi dii. A ne da tãmmaɔn-bɔnkũngu sa cɔ.

24 Diilonɔ daa-ma dumɛi u yan-ba ba fɛɛɛnɔ nuɔ ba kakarkuonɔ-maacemma-na ba ta ba ce kumanɔ dɔlaanunɔ-bɛi. Ba tɔyãa ku yaa nuɔ-i ta ba ce senda-wɛima-i ba-naa nuɔ.

25 Ba yaanɔ Diilonɔ ninsonɔ-i aa cu coimanɔ huonɔnu. Diilonɔ unɔ hielaa bɔmbɔnni manɔ, ba buol ni yaa-i aa ta ba pã niipãnni ba hã-ni aa bir yanɔ umanɔ hielaa-ni. A ne da u yaa saaya gbɛliɛma hɔnni manɔ jɔnɔ. Ma ciɛ!

26 Diilonɔ daa-ma dumɛi u yan-ba ba fɛɛɛnɔ nuɔ ba ta ba ce ba senda-wɛima-i. Ba caamba birii yanɔ bɛmɛba-i aa ta ba galla baa ba nacaamba.

27 Bɛmɛba-i maaduɔma, ba yaanɔ caamba-i aa ta ba ku ba-naa maa-na. Ba naanɔ bɔnɔwosɔnninɔ; ba

galla baa ba nabɛmba. A ce dumaanjo-na, ban taaran kuman ba da-ku.

²⁸ Ban juɔ'a Diilonj-maama saa hi-ba, Diilonjo naa u yan-ba baa ba anjogɔbabalamma-i ba ta ba ce kuman saa saaya cemma.

²⁹ Balaanju-i hiere ku gbuɔra ku-naa bei. Ba sa funun suɔ ban bin kuman anfafamma-i gbula: cancaaya'i daayo, hɔbabalanja'i daaka, nene-munju'i daaku, nelkoll'e daade, beru'i daadu, huhurma'i daama, balaanju'i daaku. Ba yaa sikuɔntaamba,

³⁰ yebiɛnataamba. Ba bigaan Diilonjo-i, bubalaamba, bombolmantaamba, fofortaamba, ba hinu kuubabalaanju cemma'i naa bige-i, ba sa nu ba bincɔin nunju.

³¹ Ba yunni kuu aa yan-ba, ba sa ka yaduɔnga, hɔduraamba, ba sa ce hujarre nelien-na.

³² A ne da ba suyaa wuɔ Diilonjo wulaa, baman cien kuman daaku temma-i, ba saa baa kuliingu! Nga ba suuye ba yufienja-i ta ba ce-ku, aa tiraa ta ba dii sununju ba ha baman cien-kuɔ.

2

Diilonj unjer duma

¹ Nuɔni man daan nelma η cal banamba-i, da η fie waa nie nie, η sie kor. Da η ta η cal banamba-i, kuu dii naa η cal η fere. Hama-i nuɔ-i? Naa dii kuuduɔngu yaa hiere.

² I suyaa wuɔ baman cien maacembabalan daama temma-i, Diilonj unj haa kuman bei, u ninsojo.

³ Nuɔ da η ta η cal banamba-i, aa bi ta η ce ba temma-i, η yuu wuɔ η ka kor Diilonjo wulaa wei?

4 Sisɔ Diilonɗ un gbuu fūnunɗ fa aa waa hɔhinantienɗo, nanɗ daa kufanɗu-i ānsɔsɔmma wɛi? Nɗ saa suɔ u fafaanɗu saaya ku ce nɗ bir nɗ ciluɔ-i wɛi?

5 Nga nin'a nɗ sa nu baa nɗ tūnni-i, aa yagar wuɔ nɗ siɛ bir nɗ ciluɔ-i, nanɗ fɛrɛ'i taaraayanɗ yaahuolba-balanɗo-i nɗ hã nɗ fɛrɛ Diilonɗ unɗ ka pigãanɗ nuɔmba-i u jãyãmma-i yiinɗu manɗ nuɔ-i. U suɔ u pã.

6 U ka pã nɛliɛnɗo nɛliɛnɗo baa u maacemma sullu-i.

7 Bamanɗ vaa ba fɛrɛ baa ānfaanɗo-i Diilonɗo duɔ gbɛliɛnɗ-ba aa da ba da cicɛlma manɗ sa tɛnɗ dede-i, ma ka dɔl-ba.

8 Nga bamanɗ puu bubuɔsinni baa-yo, bamanɗ ciinaana ninsonɗo-i aa faya ba fɛrɛ baa āmbabalma cemma-i, u ka pigãanɗ-ba u jãyãmma-i.

9 Bamanɗ ciɛnɗ āmbabalma-i, ba ka da yaahuolo-i baa muliɛma yar-ba. A donɗ *Yuifubaa-ba-na ka cor baa *niɛraamba-i hiere.

10-11 A ne da umanɗ ciɛnɗ ānfaamma-i, duɔ fiɛ tuɔ hel hie, Diilonɗo sa ce ciɛluɔ; u ka gbɛliɛnɗ kutienɗo-i aa ce-yo bɔi aa fɛ u huɔnɗa-i. A donɗ Yuifubaa-ba-na ka cor baa niɛraamba-i hiere.

12 Bamanɗ saa suɔ *Moisi *ānjɛnamma-i aa ta ba wuɔ ba cãl, Diilonɗo ka caa-ba; nɗa u sa ka ne ānjɛnamma aa caa-ba. A ne da bamanɗ suyaa-ma hiere aa suuye ba yufienɗa-i ta ba wuɔ ba cãl-ma, u ka yuu-ba saa baa ma yaa-i aa caa-ba.

13 Baa na ta na ne wuɔ sɪ bamanɗ nuɔnɗ ānjɛnamma-i yonɗ ba yaa nelviimba-i Diilonɗo wulaa; ba'i sɪ. Bamanɗ wuɔyaanɗ ma hūmelle-i di kūnɗu-na hiere, ba yaa nelviimba-i.

14 Na saa da, ānjɛnamma si dii baa niɛraamba-i,

ŋga ba suɔ-ma ba karnu ba wuɔ ma hūmelle-i. Maŋ fiɛ'a maa si dii baa-ba ba nammu-na, maa dii ba hɔmmu-na.

¹⁵ Dumaanjo-na, ba ciluɔ pigāan wuɔ ānjɪnammanj taaranj nuɔmba ta ba ce kumanj, kuu dii ba hɔmmu-na. A naara kufanġu-i, banj suɔ ānfafamma-i bɔ-ma āmbabalma-na, ba hɔmmu sa hūu-ma ba ce mananj temma, ku bi pigāan wuɔ ānjɪnamma dii ba hɔmmu-na.

¹⁶ Gēŋgeryiŋġu-na, mafamma-i hiere ma ka suɔ. A saanu baa miŋ wanj *Neldɔɔɔlma manj, yiŋġu fanġu-na, Diilonjo ka ce Yesu-Kirsa ġer nuɔmba yuŋ-maama-i. Mamanj fuyaa hiere, ma ka hel bomborma-na.

Yuifubaa-ba-i baa ānjɪnamma-i

¹⁷ Nuɔni manj wuɔ nuɔ *Yuifuyiɛŋ nuɔ, wuɔ nanj suɔ *Moisi *ānjɪnamma-i, ŋ kaal ŋ fɛɛ wuɔ Diilonjo-i namaa wuonjo,

¹⁸ ŋ suɔ Diilonjo kusūŋġu-i, aa ānjɪnamma ciɛ ŋ ta ŋ suɔ kumanj faa cemma.

¹⁹ Nuɔni manj wuɔ nuɔnei diyaanj nuɔmba-i hūmelle-na, wuɔ nuɔnei puuriŋj nuɔmba yu-fieŋa-i,

²⁰ wuɔ nuɔnei pigāan bamanj sa suyaanj kuyunġu, wuɔ nuɔnei kalaan bamanj sa suyaanj yiɛŋġu, wuɔ ānjɪnamma ciɛ nanj suɔ nelma-i hiere baa ninsoŋo-i hiere.

²¹ Nuɔni manj hāalāayāŋ banamba-i, bige-i ciɛ ŋ sa hāalā ŋ fɛɛ? Nuɔni manj wuɔ cuoyunġu saa fa, bige-i ciɛ nanj ta ŋ cuo?

²² Nuɔni manj wuɔ *fuocesɪnni saa fa, bige-i ciɛ nanj ta ŋ ce-ni? Nuɔni manj sa taaraayanj ŋ da

tɪnni-i baa η yufelle, bige-i ciε η ta η biε bimbɪnni-i tɪnniη-dũnni-na?

²³ Nuɔni maη kaalaan η fεε wuɔ ānjɪnamma dii baa-ni, bige-i ciε η ta η cāl ma wuɔsaanɓu-i η bɪɛna Diilonɔ yerre-i.

²⁴ Diilonη-nelma gbaraa-ma wuɔ: «Namei ciε *niεraamba sa kāη Diilonɔ-i.»*

²⁵ Da η ta η wuɔ ānjɪnamma-i, yunɓu dii η *jamma-na. Nga da η'a η sa wuɔ ānjɪnamma-i, yunɓu si dii η jamma-na.

²⁶ Naa umaη duɔ saa *jā aa tuɔ wuɔ ānjɪnamma-i fafamma, ku ce Diilonɔ ka ciina-yuɔ wuɔ u saa jā wɛi?

²⁷ Terienɓu fanɓu-na, nuɔni maη jāa aa ānjɪnamma seɓe waa baa-ni aa η sa wuɔ ma hūmelle-i, fuɔ maη saa jā aa tuɔ wuɔ-de u ka cira η cālāa cemma.

²⁸ Da η nu wuɔ Yuifuyiεηo-i, yufien-nemma sɪ; aa *sɪnjāanɓu-i pādorre sɪ.

²⁹ Nga da η nu wuɔ Yuifuyiεηo-i, ba suɔ-yo u huɔη-na. Aa da η bi nu wuɔ sɪnjāanɓu-i ba da-ku η huɔη-na. *Diilonη-Yallen-sɪnjāanɓu yaa kufanɓu-i, ānjɪnamman-sɪnjāanɓu sɪ. Yuifuyiεη fuɔ temma-i nuɔmba sa gbeliεη-yo, ηga Diilonɔ'i gbelaan-yon.

3

¹ Terienɓu fanɓu-na, yun haku-i dii Yuifusɪnni-na? Yunɓu dii sɪnjāanɓu-na wɛi?

² Yunɓu dii Yuifusɪnni-na bāmbāale. Diɛlā-kūŋgu yaa daaku: Diilonɔ diyaa u nelma-i *Yuifubaa-ba nammu yaa nuɔ-i.

---

* **2:24** Isayi (Ésaïe) 52.5

³ Baŋ fiε'a ba hiero saa ji yiεra-mɛi, ku ce Diilonɔ ka bir baa huon-ãndaanɔ wuɔ ba saa ji yiεra-mɛi wɛi?

⁴ U siε bir baa huon-ãndaanɔ. Nelbilien da ba fiε waa huhurmantaamba hiere, Diilonɔ siε gbãa ce huhurmantienɔ dede, ŋaa maŋ nyεgãan duma u nelma-na wuɔ:

«Ninsonɔ ka waa baa-ni ŋ nelma-na hiere.

Umaŋ duɔ cāl-ni, u cālāa-ni gbãŋgbãŋ.»*

⁵ Nelbiliemba gbãa bi cira wuɔ diε tie ce āmbabalma-i ku saa balan, kεε ku faa. Ku faa yunɔ maŋ nuɔ-i ku yaa daaku: Diε ne miε āncemma-i baa Diilon-amaama-i, i suɔ ku'i nuɔ-i wuɔ Diilonɔ faa. Wuɔ da kuɔ miε āmbabalma ce i tie da Diilonɔ fafaanɔ-i, ma bilaa niε u tuɔ gãŋ baa-ye?

⁶ Diilonɔ duɔ tuɔ gãŋ baa-ye, u ninsonɔ! Kuɔ u saa naa fa, uu naa ce niε tuɔ suɔ nuɔmba pãmma baa ba maacemma sullu-i?

⁷ Nga da kuɔ miŋ kar coima maŋ, ma kaala Diilonɔ sinni-i ninsonɔ aa ta ma ce Diilonɔ-i boi, ma da niε u dii-mi baa āmbabalmanciraamba tuɔ gãŋ baa-mi?

⁸ Da kuɔ miε āmbabalma yaa ciεŋ i tie da Diilonɔ fafaanɔ-i, i gbãa cira ku saaya i tie ce āmbabalma-i Diilonɔ tuɔ pigãan u fafaanɔ-i kε? Yebiɛnataamba gbɛ-ku duma wuɔ mɛi wuɔra mi waŋ ma yaa-i. Kutaamba-i Diilonɔ ka gãŋ baa-ba; aa ba yaa taaraaya-mɛi.

Molo saa vii

---

* **3:4** Gbeliemaŋ-nalāanɔ (Psaume) 51.6

9 Mi gbāa waŋ wuɔ niɛ? *Yuifubaa miɛ i bɔyaa banamba-na wei? I saa buɔ-bei! Mi tagaaya pigāaŋ-na cor miɛ Yuifubaa-ba-i baa *niɛraamba-i hiere āmbabalma nyugāaŋ-bei hiere ka saa.

10 Ma nyɛgāaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ:

«*Nelviinɔ si dii aa bi cira u yaa daayo.*

11 *Molo sa nu nelma, molo si dii umaŋ taaraayaŋ Diiloŋo-i.*

12 *Ba naana hūmelle-i hiere, ba ciɛ nelsɔsɔyaamba. Anfafammancero si dii aa bi cira u yaa daayo.†*

13 *Ba nuŋ-āndɛnni balaan ŋaa kuudālāŋgu.*

Ba nunni yii baa huhurma yaa yon.

Ba nuŋ-āndɛnni dii ŋaa tīmma.‡

14 *Ba haa ba nubabalaanŋgu yaa nuɔmba-na ka nan bāaŋgu-i.*

Ba nunni yuu baa āndababalanni.§

15 *Aa ba nammu dii fiɛfiɛ nelkolle-na.*

16 *Da ba cor kusuɔŋ-nu, ba guɔla-kuɔ aa kɔsuɔŋ nuɔmba-i aa cor baa ba fɛɛ.*

17 *Ba sa suɔ ban bīŋ kumaŋ yaafɛlle-i.**

18 *Ba sa kāalā Diiloŋo-i halle cɛkūɔ.»†*

19 A ne da i suyaa wuɔ *ānjīnammaŋ waan ma-manŋ hiere, ma vii bamaŋ dii ānjīnamma yaa nuɔ-i. Mafamma ciɛ molo baa gbāa duɔ da āntāalamma aa nuɔmba-i hiere ba da ba suɔ wuɔ ba cālāa Diiloŋo-i.

20 Na saa da, molo siɛ gbāa wuɔ ānjīnamma-i ma kūŋgu-na hiere a vii Diiloŋo wulaa. Anjīnamma ce nelieŋ nuɔ ŋ suɔ wuɔ āmbabalmanceronŋ nuɔ.

† **3:12** Gbeliemaŋ-nɛini (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4 ‡ **3:13**

Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 140.4 § **3:14** Gbeliemaŋ-nalāaŋgu

(Psaume) 10.7 * **3:17** Isayi (Ésaïe) 59.7-8 † **3:18**

Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 36.2

Viisinni da niɛ?

21 Nga fiɛfiɛ-i-na, Diilonjo pigãan-ye uŋ kãŋ-yeŋ nelviin miɛ dumaa aa u sa ne *Moisi *ãnjĩnamma-i, ŋaa maŋ nyegãan dumaa ãnjĩnamman-seɓe-i-na baa *Diilopɔpuɔrbiemba seɓebaa-ba-na.

22 Diilonjo ne nelbiliemban haa ba nanɗa Yesu-Kirsa-i-na dumaa aa suɔ tuɔ kãŋ-ba nelviimba. Nuɔni maŋ da ŋ hũu *Kirsa maama-i, u tuɔ kãŋ-ni nelviin nuɔ. Na saa da, nuɔmba-i hiere baa dii kuuduɔŋgu,

23 ba cãlãa Diilonjo-i; a ce dumaanjo-na molo sa gbãa piɛ Diilonjo-i.

24 Nga Diilonjo-i baa u fafaangu-i u ce-ba nelviimba ba ta ba gbã ba piɛ-yo. U ce mafamma-i gbãŋgbãŋ u sa hũu biŋkũŋgu ba wulaa. U ciɛ Yesu-Kirsa yaa hũu-ba ãmbabalma nammu-na ce-ba nelviimba.

25 Diilonjo ciɛ u yaa-i tãmmaŋ-kũŋgu a pir ãmbabalma-i bamaŋ haa ba nanɗa yuɔ ba yunni-na. Ambabalma maŋ ciɛ yiinaa-i-na, uu naa suuye u yufienja mei, u saa yuu ma cẽmelle; ŋga u pigãan baa tãmmaŋ-kũŋ daaku-i wuɔ u wuɔ hũmelle.

26 Tãmmaŋ-kũŋ daaku bi pigãan Diilonjo viisinni-i nyuŋgo ku bãan daaku-na. Ku pigãan wuɔ Diilonjo-i nelviinjo dii yiinaa, aa u bi kãŋ bamaŋ haa ba nanɗa-i Yesu-i-na nelviimba.

27 Da ma waa dumaanjo-na, molo gbãa kaal u fere wuɔ fuɔ nelviinjo wei? Molo siɛ gbãa kaal u fere. Hama-i nuɔ-i? Diilonjo sa kãŋ-ye nelviin miɛ wuɔ i wuɔ ãnjĩnamma, ŋga in haa i nanɗa Yesu-Kirsa-i-na, ku'i ciɛ u tuɔ kãŋ-ye nelviin miɛ.

28 I gbãa waŋ mamaŋ ma yaa daama: Diilonjo kãŋ neliɛŋ nuɔŋo-i nelviin nuɔ wuɔ ŋ haa ŋ nanŋa-i Yesu-Kirsa-i-na, u sa kãŋ-ni wuɔ ŋ wuɔyaa añjĩnamma.

29 Mi saa yagar-ma da kuɔ Diilonjo ciɛ *Yuifu ba wuonjo yon. Diilonjo bi si dii baa banamba-i wei? Uu dii baa-ba.

30 Diilonjo dii u diei yon, unanjo si dii yanŋa nanŋa. Yuifubaa-ba maŋ haa ba nanŋa Yesu-i-na u ka tuɔ kãŋ-ba nelviimba, aa *niɛraamba maŋ bi haa ba nanŋa Yesu-i-na u ka bi tuɔ kãŋ bafamba-i nelviimba.

31 Diɛ cira wuɔ Diilonjo ne neliɛŋ nuɔ niŋ haa ŋ nanŋa Yesu-i-na dumaa aa suɔ tuɔ kãŋ-ni nelviin nuɔ, ku pigãaŋ wuɔ yunŋu si dii añjĩnamma-na wei? Ku'i sɪ; ŋga ku ce i migãaŋ suɔ añjĩnamma munyɛrammu-i Diilon-ɥumelle-na.

4

Abiramu nahaale maama

1 Niɛŋ i bincɔinjo-i *Abiramu kũŋgu-i. I gbãa waŋ wuɔ niɛ u maama-na? Uŋ siire u daa bige-i?

2 Uŋ ciɛ kumaŋ, kuɔ Diilonjo naa ne ku yaa-i aa cira nelviinjo, uu naa gbãa tuɔ kaal u fɛrɛ. Ŋga u siɛ gbãa kaal u fɛrɛ Diilonjo yaanŋa-na.

3 Diilon-nelma waan wuɔ niɛ u kũŋgu-na? Ma ciɛra wuɔ: «*Abiramu haa u nanŋa Diilonjo-na, Diilonjo ne u nahaale-i aa cira nelviinjo.*»*

4 Neliɛŋ nuɔ da ŋ ta ŋ taara biŋkũŋgu, ŋ ce maacemma-i a gbãa da ku biŋkũŋgu-i. Dumaanjo-na, ŋ saa da-ku gbãŋgbãŋ; ŋ cufalaa aa da-ku.

* 4:3 Miwaanjo jĩnamman-seɓe (Genèse) 15.6

⁵ Kuuduɔŋgu sɪ baa viisinni-i. Nj sie gbãa ce maacemma da viisinni-i; ŋga da ŋ haa ŋ naŋga-i Diilonɔ-na yonɔ, wuɔ u yaa ciɛŋ nelbabalaŋo-i nelviinɔ, Diilonɔ ne niŋ haa ŋ naŋga-i yuɔ dumaa aa tuɔ kãŋ-ni nelviin nuɔ.

⁶ Diilonɔ uŋ'a u saa ne umanɔ ciluɔ-i aa suɔ tuɔ kãŋ-yo nelviinɔ, *Davidi hãlãa kutienɔ yudɔɔllen-nalãanɔ yaa wuɔ:

*⁷ «Diilonɔ uŋ ciɛ jande bamanɔ calmuɔ nuɔ-i,
uŋ hurii bamanɔ ambabalma-i,
kutaamba yunni dɔlaa.*

*⁸ Itienɔ uŋ'a u sa kãŋ umanɔ ambabalma-i,
kutienɔ yuŋgu dɔlaa.»†*

⁹ Yudɔɔlle fande vii bamanɔ *jãa yonɔ wei? Bamanɔ saa jã, ba nunɔgu bi si dii-die wei? I waanɔ ma yaa cor yiɛ: «Diilonɔ nie Abiramunɔ haa u naŋga-i yuɔ dumaa yaa aa cira nelviinɔ.»

¹⁰ Mafamma ciɛ yaku-i? Abiramu naa jã tɪ sisɔ u saa naa hi jã yogo? U saa naa hi jã yogo.

¹¹ Aa Abiramu suɔ duɔ jã, uu naa haa u naŋga Diilonɔ-na, a ce dumaanɔ-na Diilonɔ naa tuɔ kãŋ-yo nelviinɔ. Ku huonɔgu yaa nuɔ-i Diilonɔ ciɛ u suɔ jã a duɔ pigãanɔ wuɔ fuɔ viisinni dãnyuɔ yaa *jãmma-i‡. A ce dumaanɔ-na, bamanɔ saa jã hiere aa haa ba naŋga-i Diilonɔ-na, Abiramu ciɛ ba to. Diilonɔ bi kãŋ bafamba-i nelviimba.

¹² Bamanɔ jãa, u yaa bi ciɛ ba to-i. Mi sa gbẽ bamanɔ jãa yonɔ de; ŋga mi gbẽ bamanɔ jãa aa tiraa haa ba naŋga-i Diilonɔ-na ŋaa fuɔŋ ŋa naa haa-ka yuɔ dumaa aa suɔ duɔ jã.

† **4:8** Gbeliemanɔ-nalãanɔ (Psaume) 32.1-2 ‡ **4:11** Nieŋ Miwaanɔ jɪnammanɔ-seɓe-i-na (Genèse) 17.9-14

Diilon-nupälle vii baman haa ba nanğa yuɔ

¹³ Ku saa ce ɲaa Diilonɔ niɛ *Abiramun wuɔyaa *anjɲamma-i dumaa aa pã nunɟu-i baa-yo de! Nğa un haa u nanğa-i Diilonɔ-na dumaa, Diilonɔ niɛ ku yaa-i aa pã nunɟu-i baa-yo. Diilonɔ kãan-yo nelviinɔ aa pã nunɟu-i baa-yo wuɔ u ka hã fuɔ baa u huonɟu-i hĩɛma-iŝ.

¹⁴ Diilon un pãa nunɟu man, kuɔ baman taa ba wuɔ anjɲamma-i ba yaa naa saaya ba da-ku yon, yunɟu naa saa waa nahaale-na, aa Diilonɔ nupälle naa waa andagbãngbãlaangu.

¹⁵ Diɛ i ne, anjɲamma jo baa Diilon-berru; a ne da anjɲamma da ma'a maa si dii kusuon-nu, cãlmuɔ si dii.

¹⁶ Ku'i ciɛ ɲ da Diilonɔ pãa u ciilunɟu nunɟu-i baa baman haa ba nanğa yuɔ, ku da ku ce gbãngbãnkũngu a vii Abiramu hãayɛlmba-i hierɛ. Ku saa ce ɲaa baman wuɔyaan anjɲamma-i bafamba da-badie kũngu-i; Abiramun yen i to hierɛ, baman haa ba nanğa-i Diilonɔ-na fuɔ temma-i, ba nunɟu bi dii-kuɔ.

¹⁷ Ma nyɛgãan Diilon-nelma-na wuɔ: «*Mi ka ceni siyaabaa bɔi bĩncɔɲ nu.*»* Diilonɔ man siiren bikuomba-i, uman hielaan bĩmbĩnni man saa hi hel yogo baa u nun-ãndaangu, Abiramu haa u nanğa-i Diilonɔ fanɔ yaa nuɔ-i. Diilonɔ fanɔ wulaa Abiramu yaa i to-i.

¹⁸ Nelma man nelɛ siɛ gbãa hũu-ma, Abiramu hũyãa ma yaa-i. U haa u nanğa-i Diilonɔ-na ma yaa nuɔ-i aa tĩɛna tuɔ ciɛ. U ciɛ dumɛi a ce siyaabaa bɔi

Ŝ 4:13 Niɛn Miwaanɔ jɲammaɲ-sebe-i-na 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

* 4:17 Miwaanɔ jɲammaɲ-sebe (Genèse) 17.5

bincɔiŋo ŋaa Diilonɔ ŋɔ'a naa waŋ-ma dumaa baa-yo wuɔ: «*Ŋ huonɔgu ka ciinu.*»†

19 U bienɔa taa a kã bienɔ komuɔŋa ndii-i-na; duɔ ne, u da fuɔ kuu tɪ aa u ciɛŋo-i Sara naa cor bilodalle-i aa u naŋga saa kã u huonɔ-nu dede; ŋga Abiramu saa kar Diilonɔ-na.

20 Uu naa tɪɛna baa-ma wuɔ Diilonɔ ŋɔ pãa nunɔgu maŋ, u ka ce-ku. U saa naa ce u hɔmmu-i mu hãi. Uŋ haa u naŋga-i Diilonɔ-na, ku diyaa sireiŋa yuɔ a ce u gbɛliɛŋ Diilonɔ-i.

21 Uu naa fũnuŋ suɔ wuɔ Diilonɔ ŋɔ waanɔ ma-maŋ, ku fɔŋgũɔ dii-yuɔ u duɔ ce-ma.

22 Ku'i ciɛ *Diilonɔ ne uŋ haa u naŋga-i yuɔ dumaa aa cira nelviinɔ.*

23 «*Diilonɔ niɛ uŋ haa u naŋga-i yuɔ dumaa aa cira nelviinɔ*»‡: Nelma famma saa nyegɛŋ vii fuɔ da-u-diei.

24 Ma bi vii miɛ maŋ haa i naŋga-i Diilonɔ-na. U yaa siire Itienɔ-i Yesu-i hiel-o kuomba hɔlma-na. U ji ne inɔ haa i naŋga-i yuɔ dumaa aa cira nelviinɔ miɛ.

25 U siyaa ba ko Yesu-i i ɔmbabalma maama-na aa sire-yuɔ ce-ye nelviinɔ miɛ.

5

I suuriinu i-naa baa Diilonɔ-i

1 Inɔ haa i naŋga Diilonɔ-na a ce nelviinɔ miɛ u wulaa, Itienɔ-i Yesu-Kirsa diyaa-ye i-naa nuɔ baa-yo fiɛfiɛ-i-na.

2 Inɔ haa i naŋga Diilonɔ-na, fuɔ yaa ciɛ i tiɛ da u hujarre-i. Hujar daade dii baa-ye bãanɔgu-i baa

† **4:18** Miwaanɔ ŋnammaŋ-seɓe (Genèse) 15.5   ‡ **4:23** Miwaanɔ ŋnammaŋ-seɓe 15.6

isuõngu-i. Aa inʒ t̄enaana baa-ma wuõ i ka ce i b̄aõngu-i baa Diilonõ-i, ku'i gbu ku f̄e i hõmmu-i.

³ Aa ku'i s̄i yonʒ, die fiε waa yaahuolo-na, i hõmmu f̄e. I suyaa wuõ yaahuolo yaa ciεnʒ i doluonu-m̄ei.

⁴ Aa die doluonu-m̄ei ku ce i nyaar-m̄ei. Aa die nyaar-m̄ei ku ce i tie h̄inʒ ma taalungu.

⁵ Inʒ h̄inʒ taalungu manʒ, ku sie gb̄aa t̄aal-e. Hama-i nuõ-i? Diilonõ silaa ce baa-ye cor; unʒ h̄aa-ye u *Yalle manʒ di ciε i tie suõ unʒ kunʒ i maama-na dumaa.

⁶ Coima saa fa, kunʒ na naa gbuu b̄inʒ d̄ungu yiε huõngu manʒ nuõ-i, Diilonʒ unʒ na naa dii huõngu manʒ, kunʒ juõ hi, *Kirsaa kuu āmbabalmanciraanʒ miε i maama-na.

⁷ A h̄uu-ma ku nelviinʒ maama-na kuu dii kpelle! Molo gb̄aa ji da sir̄einʒa a ku nelf̄ef̄einʒ maa-na.

⁸ A ne da miε inʒ na naa gbuu suur āmbabalmana b̄al i nuh̄õenʒ-na, Kirsaa kuu i maama-na. Diilonõ ciε ku yaa-i a piḡaanʒ-ye unʒ d̄õlaa-ye ka hi kusuõnʒ-nu.

⁹ Fiεfiε-i-na, Yesunʒ ciε u f̄er̄ε t̄ammanʒ-k̄unʒu a ce-ye nelviinʒ miε Diilonõ yaanʒa-na, u ce niε aa u sie kor-e u b̄erru-na?

¹⁰ Ii naa waa biḡaarunʒ baa Diilonõ-i, u sie u Biεnõ ku a dii-ye i-naa nuõ baa-yo. Inʒ suurii i-naa nuõ t̄i, fiεfiε-i-na u Biεnõnʒ siire, u ce niε aa u sie kor-e?

¹¹ A naara kufanʒu-i, Itienõ-i Yesu-Kirsaa ciε i hõmmu gbuu f̄e baa Diilonõ-i. U yaa diyaa-ye i-naa nuõ fiεfiε-i-na baa Diilonõ-i.

Adāmanʒ guõlaaya kumanʒ Yesu miḡaanʒ-ku

12 Adāma yaa diyaa āmbabalma-i hīema-na. Kuu dii ŋaa nelduɔŋo'i diyaa āmbabalma-i hīema-na aa kuliŋgu nyaanu āmbabalma-i jo. A ce dumaŋo-na nuɔmba-i hiere baŋ ciɛ āmbabalma-i, kuliŋgu naa cure-bei hiere.

13 Aa Diilonɔ suɔ duɔ hã *Moisi-i *ānɔŋnamma-i, āmbabalma naa suur tī hīema-na, ŋga ānɔŋnammaŋ ŋa na'a ma saa waa dumaŋo-na, Diilonɔ saa tuɔ kãŋ āmbabalma-i.

14 A ne da a don Adāma bāaŋgu-na, a ji hi Moisi kũŋgu-i, kuliŋgu ciɛ ku bāaŋgu-i, halle bamaŋ saa cāl Adāma temma-i a yagar Diilonɔ nuŋgu-i, ku taa ku wuo-ba.

Adāma-i baa *Koŋkortieŋo maŋ naa saaya u jo, ba maacemma nyaanu ma-naa. Adāma guɔlaaya nelbiliemba-i, Koŋkortieŋo jo ji migaaŋ-ba.

15 Adāma cālmuɔ siɛ gbāa fi baa Diilonɔ-sāmma-i. Nelduɔŋ cālmuɔ maama-na kuliŋgu wuyaa nuɔmba bɔi ninsoŋo, ŋga Diilonɔ hujarre temma si dii. Aa uŋ ciɛ sāmma maŋ nelduɔŋ maama-na, Yesu-Kirsa maama-na, ma maaraa kufaŋgu-i aa ma bi hii nuɔmba bɔi.

16 Aa Diilonɔ-sāmmanɔ juɔ baa kumaŋ, kuuduɔŋgu sī baa nelduɔŋ cālmuɔŋ juɔ baa kumaŋ. Ambabalma dieiŋ juɔ baa gēŋgeruɔ maŋ, gēŋgerɔ faŋo juɔ baa Diilonɔ-berru, a ne da iŋ ciɛ āmbabalpepetieŋo maŋ, Diilonɔ ciɛ hujarre yiɛ u saa cāl-e.

17 Da kuɔ cālmuɔtieŋo diei maama-na kuliŋgu ciɛ ku bāaŋgu-i ninsoŋo, bamaŋ siyaa Diilonɔ sāmma-i aa u ce-ba nelviimba u saa hūu biŋkũŋgu ba wulaa, Yesu-Kirsa da-u-diei ciɛ ba da ba ce ba bāaŋgu-i ka hi hie?

18 Terienɔgu fanɔgu-na, nelduɔŋ ɔmbabalman cɛ Diilonɔ gɔŋ baa nelbiliemba-i hiere dumaa, nelduɔŋ ɔncenviima bi kuraa nelbiliemba-i hiere dumɛi aa hiel-ba kuliŋgu-na.

19 Nelduɔŋo diei uŋ yagaraa Diilonɔ nunɔgu-i dumaa a ce nuɔmba bɔi ce ɔmbabalmanciraamba, nelduɔŋo diei bi siyaa Diilonɔ nunɔgu-i dumɛi a ce nuɔmba bɔi ce nelviimba Diilonɔ wulaa.

20 Kumanɔ ŋaa *ɔnjɔnamma-i, Diilonɔ hɔa-ye baama i die suɔ wuɔ i ɔmbabalma maaraaya cor. Nga i ɔmbabalma-i baa ma maaramma-i hiere Diilonɔ-hujarre maaraa-ma aa bir jɔrɔ.

21 Diilonɔ cɛ hujarre yiɛ aa ce-ye nelviin miɛ i die da cicɛlma man sa tɛɛŋ dede-i Itienɔ-i Yesu-Kirsa barguɔ-i-na. A ce dumaanɔ-na ɔmbabalman cɛ ma bɔanɔgu-i baa nelkolle-i dumaa, Diilonɔ-hujarre ce di bɔanɔgu-i baa konkoro-i dumɛi.

6

I karaanu i-naa nuɔ baa ɔmbabalma-i

1 Kufanɔgu terienɔgu-na i gbɔa cira niɛ? I saaya i cor baa ɔmbabalma-i Diilonɔ duɔ ce hujarre yiɛ bɔi wei?

2 Ma'i sɔ! Ii dii ŋaa i kuu a karnu i-naa nuɔ baa ɔmbabalma-i, i ce niɛ gbɔa tiraa cor baa-ma?

3 Na saa suɔ wuɔ miɛ man *baatisen hiere a suur Yesu-Kirsa horre-na, kuu dii ŋaa i kuu baa-yo'i wei?

4 In daa *batɛmu-i, kuu dii ŋaa i kuu baa *Kirsa-i aa ba fuure-yiɛ baa-yo i To-i Diilonɔ duɔ sire-yiɛ ŋaa uŋ siire fuɔ-i dumaa baa u himma-i i die waa bɔfelien-nu.

⁵ Na saa da, da kuɔ i kuu kulduɔŋgu baa Kirsa-i, i ka bi sire sireduɔma baa-yo.

⁶⁻⁷ Umanɔ duɔ ku, u kuraa āmbabalma nammu-na. Terienɔŋgu fanɔŋgu-na na saaya na suɔ wuɔ ba gbuu i cicuɔŋgu-i baa Kirsa-i a ko i balaanɔŋgu-i a hūu-ye āmbabalma nammu-na.

⁸ Da kuɔ i kuu baa Kirsa-i, i suyaa wuɔ i ka sire waa baa-yo.

⁹ I suyaa kerre wuɔ Kirsanɔ siire hel kuomba hɔlma-na, u siε tiraa ku; kuliinɔŋgu siε tiraa gbāa ce bɪŋkūŋgu yuɔ.

¹⁰ Kirsa kuu i diei a kure āmbabalma-i gbula. Uŋ siire fiefiε-i-na, u cāa Diilonɔ.

¹¹ Kuuduɔŋgu yaa baa namaa bi fεε-i: Na gbɛ na dii-ma na hɔmmu-na wuɔ na kuu a karnu na-naa nuɔ baa āmbabalma-i aa sire waa Yesu-Kirsa horre-na ta na cāa Diilonɔ.

¹² Terienɔŋgu fanɔŋgu-na, āmbabalma saa saaya ma tiraa ta yaanɔŋga nei a ce na ta na ce kumanɔ dɔlaanunɔ-nei.

¹³ Baa na tiraa na nanna na fεε na hā āmbabalma-i ma ce-na kɔraanɔ namaa ta ma ce kuubabalaanɔŋgu baa-na. Nɔŋa nanɔŋ kuu aa sire waa cicɛlma fiefiε-i-na, yaanɔŋ aa na hā Diilonɔ-i baa na fεε u ce-na ānfafammanciraanɔ namaa, tuɔ ce ānfafamma baa-na.

¹⁴ Nanɔŋ yaanɔŋ ānɔŋnamma-i aa cu Hujarrentienɔ huonɔ-nu, āmbabalma siε tiraa gbāa ce bɪŋkūŋgu nei.

¹⁵ Nɔŋa inɔŋ yaanɔŋ ānɔŋnamma-i aa cu Hujarrentienɔ huonɔ-nu, i ka cor tiε ce āmbabalma-i wuɔ ānɔŋnamma sa tiraa ma ye dii i yunɔ-nu wei? Ma'i sɪ!

16 Na saa suɔ wuɔ da η nanna η fεε hã neliɛŋo ηaa kɔriɛŋ nuɔ, a ta η nu u nuŋgu-i, η ciε kutiɛŋo kɔriɛŋ nuɔ ninsoŋo wɛi? Ku gbãa waa η naana η fεε hã āmbabalma, mafamma kā baa-ni kuliin-nu. Ku gbãa bi waa η naana η fεε hã Diiloŋo ta η nu u nuŋgu-i; kufanŋu kā baa-ni viisinninŋ.

17 Nga yaan i tiε jaal Diiloŋo-i: Namaa naman āmbabalma naa ce-na kɔraan namaa, na yaan fiεfiε-i-na aa ta na nu Diiloŋo nuŋgu-i baa huɔŋga diei, aa siε ban waan maman baa-na.

18 Na hilaa āmbabalma kɔrsinni-na a suur viisinninŋ-kɔrsinninŋ. Kuu dii ηaa na hielaa na nanŋa āmbabalma cemma-na, na suurii kuuviin-nu fiεfiε-i-na.

19 Na nelnulle gbɛ baa-na ku'i ciε mi biε nel daama-i da mi tagaaya pigãan-na. Diɛlũɔ-i-na, nan ηa naa nanna na fεε dumaa ηaa kɔraan namaa a hã āmbabalma-i ta na ce kakarkuɔŋo-i, a ji ce na pu baa Diiloŋo-i, naanan η fεε dumei fiεfiε-i-na na hã Diiloŋo-i, na ta na ce kuuviinŋu a waa nelfafaan namaa.

20 Ambabalmanŋ ηa naa ta na yaan-na huɔŋgu-na, na saa ta na yuure viisinninŋ-maama.

21 Nan taa na ce kumanŋ ku huɔŋgu-na, na daa bige-i kuɔ? Ma si nyunŋo-i-na ku da-na senserre ke? Maacemma famma temma kā baa neliɛŋo kuliin-nu.

22 Nga fiεfiε-i-na, na kuraa āmbabalma nammu-na ta na cãa Diiloŋo. Nan daa kumanŋ kuɔ, ku yaa daaku: Na ciluɔ faa a saanu baa Diiloŋ uŋ taaran-yuɔ dumaa, aa na ka da cicɛlma manŋ sa tiɛŋ dede-i.

23 Na saa da, āmbabalma pã ma tiɛŋo-i baa kuliinŋu, a ne da da η waa Itiɛŋo-i Yesu-Kirsa

horre-na, Diiloŋo hã-ni baa cicēlma maŋ sa tīeŋ dede-i gbãŋgbãŋ.

7

I karaanu i-naa nuɔ baa añjɪnamma-i

¹ Tobinɔ namaa, mi suyaa miɛ na suɔ kuŋ wuɔ dumaa i hɔlma-na. Na suyaa wuɔ nelieŋ nuɔ da ŋ waa cicēlma yaa-i ŋ saaya ŋ ta ŋ wuɔ hūmienɔ-a-i aŋ saaya a wuɔ dumaa.

² Terieŋgu faŋgu-na, casoŋo bɔɔ duɔ waa cicēlma, u siɛ gbãa hel ãnsorre-na. Nga bɔɔ duɔ ku, bɪŋkūŋgu siɛ gbãa bella-yuɔ ba ãnsorre-na.

³ Duɔ yaŋ u bɔɔ-i cicēlma aa kã ka soŋ bibieŋo naŋ-na, u cālãa; u cie *fuocesinni. Nga u bɔɔ duɔ ku, nelma siɛ gbãa yuu-yo; u gbãa soŋ bibieŋo naŋ-na aa u siɛ cāl.

⁴ Tobinɔ namaa, kuuduɔŋgu yaa baa namaaŋo-i; naŋ kuu baa *Kirsa-i, kuu dii ŋaa na karaanu na-naa nuɔ baa *Moisi *añjɪnamma-i. Na cie unaf baaf namaa. Umaf siire kuomba hɔlma-na, i cie fuɔ baaf miemei die gbãa tie ce kumanɔ dɔlaanunɔ Diiloŋo-i.

⁵ In waa tie ce kumanɔ dɔlaanunɔ-yie, añjɪnamma taa ma pigãaŋ kumanɔ saa fa cemma. Da ma cira kumanɔ saa fa, i tie taara i ce ku yaa-i, a ne da ku yaa kãaŋ baa-ye kuliŋgu-na.

⁶ Nga fiefie-i-na, in kuu baa Kirsa-i, kuu dii ŋaa i karaanu i-naa nuɔ baa añjɪnamma-i. Iyɔŋo maŋ waa i gbeini-na, u karaa aa yaŋ-ye i ferieŋ nuɔ; i gbãa cãa Diiloŋo-i cãafelemma. I yaŋ cãacɔɓmma-i, Moisiŋ nyegãaŋ mafaŋ, aa i tie nu *Diiloŋ-Yalle yaa wulaa-i.

Anjīnamma sīnni-i

⁷ Terienḡu fanḡu-na, i gbāa cira niε? Anjīnamma balaan āmbabalma temma-i wei? Ma'i si! Anjīnamma yaa ciε mi suo āmbabalma-i. Kuō ānjīnamma saa naa cira: «*Baa ce nenemuḡu-i*»*, mii naa saa suo wuo nenemuḡu balaan.

⁸ Ambabalma deraa ānjīnamma yaa nuo-i a ce muoḡo-i nenemuntienḡ muo. Anjīnanḡ da ma'a maa si dii, āmbabalma kure.

⁹ Dielūo-i-na, ānjīnammanḡ ḡa na'a ma saa waa, mi taa mi ce mi bāanḡu-i; ḡa ānjīnammanḡ juo jo, āmbabalma yaa ciεḡ ma bāanḡu-i

¹⁰ aa muomi ceḡ kure. Anjīnamma manḡ naa saaya ma kāyā-yiε i tiε ce i bāanḡu-i, ma birii yanḡ aa kōsuoḡ muoḡo-i.

¹¹ Ambabalma deraa ānjīnamma yaa nuo-i a tāal-mi kōsuoḡ-mi.

¹² Anjīnamma famma feḡe-i Diilonḡ-maama, ma hūmienḡa-i Diilonḡ-waanḡa. A vii aa tiraa fa.

¹³ Biḡkūfafaanḡu gbāa jo baa mei kōsuoma-i wei? Ku siε gbāa! Ambabalma yaa juo baa-ma. Ma ciεḡ biḡkūfafaanḡu yaa nuo-i a kōsuoḡ-mi da ma pigāanḡ ma balaanḡu-i baa ma hodorre-i.

Ambabalma taa yaanḡa nelbilonḡo-na

¹⁴ I suyaa wuo *ānjīnamma hilaa Diilonḡ wu-laa, a ne da muoḡo-i nelbilogbāḡgbālāḡ muo, aa āmbabalma tiraa ta yaanḡa miε.

¹⁵ Mi sa suo miḡ ceḡ kumanḡ: Miḡ taaranḡ kumanḡ mi sa ce kufanḡu, kumanḡ sa dōlaa-miḡ mi bir mi ce ku yaa-i.

---

* **7:7** Helmanḡ-sebe (Exode) 20.17; Anjīnamma tiyemmanḡ-sebe (Deutéronome) 5.17

16 Mi suyaa wuɔ miŋ ceŋ kumaŋ ku saa fa. Terienɗu faŋgu-na mi suyaa wuɔ ɗŋjɪnamma faa.

17 A ce dumaanɔ-na ku pigaaŋ wuɔ meɪ maacemma sɪ mafamma-i; ɗambabalma maŋ mi huɔŋga-na, mafamma maacemma'i.

18 Kumaŋ ciɛ mi waŋ-ma dumaanɔ-na, mi suyaa wuɔ ɗnfafamma si dii mi kusunɗu-na. Mi nie da ɗnfafamma cemman-nuonɗu dii-miɛ, ŋga ma cemman-fɔŋgũ yaa hie?

19 Miŋ taaraŋ ɗnfafamma maŋ, mi sa ce mafamma; miŋ'a mi sa taara ɗambabalma maŋ, mi ce ma yaa-i.

20 Da mi ta mi ce kumaŋ mi sa taara-kuɔ, meɪ maacemma sɪ mafamma-i; ɗambabalma maŋ mi huɔŋga-na, mafamma maacemma'i.

21 Fiɛfiɛ-i-na, mi suyaa kumaŋ dii-miɛ: Da mi ta mi taara mi ce ɗnfafamma-i, ɗambabalma yaa bir ta yaanɗa.

22 Mi huɔŋga-na, Diilonɗ-ɗŋjɪnamma dɔlnu-miɛ.

23 Ŋga mi nie da nelma namma'i dii ta ma gɗŋ baa mamaŋ dɔlɔa-miŋ mi huɔŋga-na. Ma ciɛ ɗambabalma ta yaanɗa miɛ, a ce mi ta mi hel mi ce ma yaa-i.

24 Meɪ sũŋ daama fuɔ! Ma kɛ baa muɔmeɪ daami da ma ka kɔsuɔŋ-mi, hai ka hũu-mi?

25 Mi jaal Diilonɗo yaa Itienɗo-i Yesu-Kirsa maama-na, u yaa hũyɛa-mi.

Mi gbɛa cira: Muɔ fuɔ, mi siyaa Diilonɗo ɗŋjɪnamma-i, ma dɔlnu-miɛ, ŋga mi kusunɗu-maama ce mi ta mi cu ɗambabalman-huon-nu.

Iyunni dii Diilonj-Yalle nammu-na

¹ Fiefie-i-na fuo! Bamanj suurii Yesu-Kirsa horrena, Diilonjo sie ka ganj baa-ba.

² Bige-i cie mi wanj-ma dumaanjo-na? *Diilonj-Yalle fɔŋgũo manj hãanj-yenjinsonj-cicelma-i Yesu-Kirsa horrena, u kuraa-ye ambabalma nammu-na baa kuliingu bi nammu-na.

³ *Moisi *anjinnamma saa waa ma gbãa ce mafamma-i. Nelbiliemba nayusinni yaa naa ce ku ta ku yar anjinnamma-i. Kumanj yaraa anjinnamma-i, Diilonjo cie u Biɛɛjo ce-ku: U saanj-jo u jo ambabalmanciraanj mie temma, a ji bal baa ambabalma-i nelbilienj mie i holma-na. U cie dumei a kure-mei.

⁴ Mie manj yaanj i kusunj-maama-i aa tie ce Diilonj-Yalle kusungu, Diilonjo cie mafamma-i i die gbãa tie wuo anjinnamma-i manj saaya ma wuo dumaa.

⁵ Bamanj cienj ba ferenj kusunj-maama-i, ba yii baa kumanj dolaanuj-bei. A ne da bamanj cienj Diilonj-Yalle kusungu-i, ba yii baa kumanj dolaanuj Diilonj-Yalle.

⁶ Da η ta η yii baa nanj kusunj-maama yonj, ma kã baa-ni kosuoma-na; nga da η ta η yii baa kumanj dolaanuj Diilonj-Yalle-i, ku kã baa-ni cicelma-na baa hofellenj.

⁷ Bamanj hommu-i yuu baa bafamba ferenj kusunj-maama yonj, kutaamba-i Diilonj-bigãarãamba; ba sa sie Diilonjo wulaa aa ba sie gbãa sie u wulaa.

⁸ Bamanj yaanj ba kusunj-maama ta yaanga bei, ba sie gbãa ce binjkuŋgu hel Diilonjo yufellenj.

⁹ Nga namaanjo-i, Diilonj-Yallenj yenj na hommu-na, na sa ce na kusunj-maama. Diilonj-Yallenj taaranj

kumaŋ, na ce ku yaa-i. *Kirsã Yal da diɛ di sɪ umaŋ nuɔ-i, kutienjo-i Kirsã wuonjo sɪ.

¹⁰ A ne da da kuɔ Kirsã dii na hɔmmu-na, Diilonjo ciɛ-na nelviin namaa, a ce dumaanjo-na u Yalle hãa-na cicɛlma maŋ sa tɛɛŋ dede-i. Ambabalma ka ce na ku banamba temma-i,

¹¹ ŋga umaŋ siire Yesu-i hiel-o kuomba hɔlmana, u Yallen yey baa-na, u ka bi sire namaanjo-i baa-de.

¹² Terienju fangu-na tobin namaa, cɛmɛlle dii-yiɛ. Ŋga cɛmɛlle maŋ dii-yiɛ di yaa daade: I yan i kusun-ɔmaama-i aa i tiɛ ce kumaŋ dɔlaanun Diilon-Yalle yaa-i.

¹³ Na saa da, da na ta na ce kumaŋ dɔlaanun-ɛi, na ka kɔsuon na fɛɛɛ. Ŋga da na yan Diilon-Yalle kãyã-ɛi na hiel na gboluonju kuubabalaanju cemma-na, na ka da cicɛlma maŋ sa tɛɛŋ dede-i.

Diilon-Yalle ce-ye Diilon-bisãlɛ miɛ

¹⁴ Bamaŋ yaan *Diilon-Yalle ta ba yaan-na hiere, Diilon-bisãlɛmba.

¹⁵ Kumaŋ ciɛ mi waŋ-ma dumaanjo-na, nan daa Diilon-Yalle maŋ, di sa ce-na kɔraan namaa, a ce na ta na kãalã; ŋga di ce-na Diilon-bisãlɛ namaa, a ce i tiɛ gbã i bi Diilonjo-i «Baba!»

¹⁶ Diilon-Yalle fande fɛɛɛ yaa fiɛŋ i hɔmmu-i a pigãan-ye wuɔ Diilon-bisãlɛ miɛ.

¹⁷ Aa in yey Diilon-bisãlɛ miɛ, u ciilunju vii miɛmɛi; i ka wuo-ku baa i-naa baa *Kirsã-i. In muliɛŋ baa-yo, i ka bi ce i bãanju-i baa-yo u yuntesinni-na.

18 Mi suyaa miε in ceŋ muliεma maŋ nyuŋgo-i-na, ma siε gbāa fi baa in ka ce i bāaŋgu-i dumaa bisinuɔ-i-na.

19 Na saa da, Diilon-ḡbisālm̄ba s̄inniŋ ka suɔ yiinḡu maŋ nuɔ-i, h̄iεmaŋ-niini-i hiere ni niya yiinḡu faŋgu himma-i.

20 H̄iεmaŋ-niini-i hiere ni naa yuŋgu, aa ni nagāŋ-na s̄i, Diilonḡo yaa ciε-ni dumaanḡo-na. Mafamaŋ fiε ce, kuu dii ŋaa ku cii ŋga ku saa kūnna.

21 Yiinḡu dii baa yiinḡu, Diilonḡo ka h̄uu-ni guɔyuɔ nammu-na ni waa ni fεreŋ nuɔ Diilon-ḡbisālḡ temma, ta ni ce ni bāaŋgu-i.

22 I suyaa kerre wuɔ ji hi baa nyuŋgo, h̄iεmaŋ-niini-i hiere ni gbu ni bireŋ aa ta ni cufal ŋaa kusūŋgu bilaa ciεŋo.

23 Aa ni'i s̄i yon, Diilon-ḡbisālḡ miε i bi bireŋ dii cicaara. Diilonḡo h̄aa-ye u Yalle-i i diε suɔ wuɔ uŋ p̄aa nuŋgu maŋ, u ka ce-ku. I cie Diilonḡo duɔ h̄a-ye Diilon-ḡbisālm̄ba munyiεrammu-i a kor-e muliεma-na hiere gbula.

24 I kuraa, ŋga i h̄iŋ koŋkoro faŋo taalunḡu yon. Niŋ h̄iŋ kumaŋ taalunḡu-i, da ŋ da-ku, ŋ siε gbāa tiraa ta ŋ h̄iŋ ku taalunḡu-i. Hai moloŋo'i daa biŋkūŋgu dede aa tiraa cor tuɔ h̄iŋ ku taalunḡu-i?

25 Ŋga niŋ h̄iŋ kumaŋ taalunḡu-i, da ŋ'a ŋ sa da ku yufelle, ŋ da ŋ fiε ŋ huɔŋga-i ta ŋ cie-ku.

26 A naara kufaŋgu-i, kuŋ nuɔl-eŋ dumaanḡo-na, Diilon-Yalle bi kāyā-yiε. Na saa da, i sa suɔ kumaŋ saaya cārām̄ma Diilonḡo wulaa. Ŋga Diilon-Yalle fande fεre yaa gbuu di bireŋ di cārā Diilonḡo-i di h̄a-ye. Diŋ bireŋ baa mamaŋ, ma siε gbāa hel neliεŋ nuŋ-nu.

27 Diilonɔ ɔn sɔɔ nuɔmba kusɔŋ-maama-i du-maanɔ-na, u sɔɔ u Yallen cārāŋ kumanɔ u wulaa. Diilonɔ ɔn taaranɔ kumanɔ, u Yalle cārā ku yaa-i u wulaa di hā u baamba-i.

28 I suyaa wuɔ Diilonɔ maamanɔ dɔlnunɔ bamanɔ, ɔn bɛ bamanɔ a saanu baa ɔn yieraaya-mɛi dumaa, wɛima-i hiere ma fa ba maama.

29 Kumanɔ ciɛ mi wan-ma dumaanɔ-na, Diilonɔ yufellenɔ hilaa bamanɔ nuɔ-i dii ku domma-na, u ciɛ ba yaa da ba ce u Biɛŋo nabieraamba a ce u Biɛŋo duɔ da hāmba bɔi.

30 U yufellenɔ hilaa bamanɔ nuɔ-i dii ku domma-na, u bɛ ba yaa-i piɛ-ba u caanɔ-nu. Aa ɔn bɛ bamanɔ, u ciɛ ba yaa-i nelviimba. Aa ɔn ciɛ bamanɔ nelviimba-i, u ciɛ ba yaa da ba ce ba bāanɔ-gu-i baa u Biɛŋo-i.

Diilonɔ-nelnyulmu temma si dii

31 I gbāa tiraa naara hama-i? Diilonɔ duɔ gbān waa baa-ye tɛ, hai gbāa bɛna i maama-i?

32 U saa nyaayā fuɔ fɛrɛŋ Biɛŋo-i; u hāa-ba baa-yo ba ko-yo i maama-na hiere. U ce niɛ aa u siɛ hā-ye bɛmbɛnni-i hiere a naara u Biɛŋo-i?

33 Diilonɔ yufellenɔ hilaa bamanɔ nuɔ-i, hai moloŋo'i gbāa cāl-ba? Diilonɔ fuɔ fɛrɛ wuɔ ba saa cāl,

34 hai gbāa cira ba cālāa? Yesu-Kirsa yaa kuu i sɔlaanɔ-gu-i, aa ku'i sɛ yonɔ; u siire ka waa Diilonɔ caanɔ-gu-na tuɔ cārā Diilonɔ-i u hā-ye. Teriɛnɔ-gu fanganɔ-na molo siɛ gbāa cāl-e.

35 I maamanɔ dɔlnunɔ *Kirsa-i dumaa, bige-i gbāa bɔrɔ-yiɛ baa-yo? Mulɛma siɛ gbāa, sɔlma siɛ gbāa, yaahuolo siɛ gbāa, nyulmu siɛ gbāa, naaluɔ siɛ gbāa, bāani siɛ gbāa, kuliɛnɔ-gu siɛ bi gbāa.

36 Njaa maŋ nyegãaŋ dumaa Diilonɔ-nelma-na wuɔ:
«*Itie, naŋ maama-na, cuo duɔ kaal, kuliŋgu hũŋ ku
cu-ye dumaa ka naŋ bãaŋgu-i.*

Ba hɔmmu doŋ baa-ye mu cor:

*Ba ce-ye ŋaa baŋ kãŋ baa tũlmba maŋ da ba ka ko-ba
baŋ ceŋ-baŋ dumaa.»**

Miɛ ii bi dii dumɛi i muntɛnammu-na.

37 Nɔa mafamaŋ fiɛ ma ce, i maamaŋ dɔlnuŋ
umaŋ, u ce ma ta ma tiɛ miɛ maama'i nuɔ-i.

38 Coima saa fa, mi suyaa miɛ Diilonɔ uŋ
dɔlaa-ye dumaa, bɪŋkũŋgu siɛ gbãa bɔrɔ-yiɛ
baa-yo. Kuliŋgu siɛ gbãa, cicɛlma siɛ bi gbãa,
*dɔrɔpɔuɔrbiemba siɛ gbãa, *jɪnabaa-ba siɛ bi
gbãa, isuɔtaamba siɛ gbãa, nyuŋgo ku wɛima siɛ
gbãa, bisɪŋ ku wɛima siɛ bi gbãa, himma siɛ gbãa,

39 dɔr-niini siɛ gbãa, hiɛmaŋ-niini siɛ bi gbãa.
Diilonɔ uŋ pigãaŋ-ye uŋ dɔlaa-ye dumaa Itienɔ-i
Yesu-Kirsa jomma-na, ku bɪŋkũŋgu si dii kumaŋ
gbãa bɔrɔ-yiɛ baa-yo.

9

Diilonɔ uŋ hielaa u yufelle bamaŋ nuɔ-i

1 Muɔŋo-i *Kirsa wuɔŋ muɔ, a ce dumaŋo-na
miŋ ka waŋ mamaŋ coima sɪ; ninsoŋo yaa-i. *Di-
ilonɔ-Yalle ce mi ta mi suɔ-ma mi huɔŋga-na wuɔ mi
waŋ ninsoŋo.

2 Miŋ taaraŋ mi waŋ mamaŋ ma yaa daama: Mi
huɔŋga si dii huɔŋga, ma gbu ma kukul-mi.

3 Kuɔ Diilonɔ naa gãŋ baa muɔmɛi aa hiel mi
nuŋgu-i Kirsa horre-na aa cɛr yaŋ mi nellen-
tobimba-i, kuu naa dɔlnu-miɛ yaŋ.

* 8:36 Gbeliemaŋ-nalãaŋgu (Psaume) 44.23

4 Ba yaa haba-i? Ba yaa *Isirahel-baamba-i. Diilonjo cie ba yaa-i u bisalmba, u caraaya ba yaa-i, u bilaa *tobisinni-i baa ba yaa-i, u haa ba yaa u *anjamma-i, u pigaan ba yaa ba ta ba buol-o, u paa nungu-i baa ba yaa-i.

5 Bafamba bincumba yaa Abiramubaa-ba-i. Aa nelsinni-na, Kirsa man bimbinni-i hiere ni yunguna, u bincumba yaa bafamba-i. Kirsa-i Diilonjo, u gbie baa gbeliema hanni man jon. Ma cie!

6 Nga ban'a ba saa hu Kirsa maama-i, ku pigaan wu Diilon-nupalle cie gbangban wei? Ku'i si! Na saa da, Isirahel-baamba-i hiere, ba hieronjo si Isirahel-baamba Diilonjo wulaa;

7 aa *Abiramu bisalmba-i hiere, ba hieronjo si Abiramu bisalnj-kirinja. Hama-i nu-i? Diilonjo gbie Abiramu-i wu: «*Miɲ paa nungu man baa-ni wu mi ka ha-ni huonju, *Isaki yaa ka ha-ni baa huonju fanju-i.*»*

8 U taara u cira wu Abiramun huon bisalmba man hiere fu homma-i, Diilonjo sa kan-ba Abiramu bisalmba. Nga un paa nungu-i aa ha-yo baman, u kan ba yaa-i Abiramu bisalmba-i.

9 Diilonjo paa nungu-i baa-yo wu: «*Mi ka bir jo belle man juon fiɛɛ ku temma-i, huonju fanju-na, Sara ka da bɛpoljo.*»†

10 Aa u'i si jon. Erebeka bi daa piebaa baa i bincinjo-i Isaki-i.

11 Bisalnj daaba saa naa hi hon yogo, ba saa naa ce kuufafaangu dede, ba saa naa bi ce kuubabalaaangu dede. Nga Diilonjo hiel nuumba-i fu hielma.

---

* 9:7 Miwaanjo jnamman-seɓe (Genèse) 21.12 † 9:9 Miwaanjo jnamman-seɓe (Genèse) 18.10

12 Wuɔ gbɛ Erebeke-i wuɔ: «*Βερρομοληο ka tuɔ c̄aa h̄aaŋo-i.*» ‡ U cie mafamma-i duɔ piḡaaŋ wuɔ u sa ne moloŋo āncemma aa hiel-o, ŋga u nyaanu fuɔ fερεŋ nuŋ-āndaan̄gu.

13 Ma bi nyεḡaaŋ dum̄ei wuɔ: «**Yakɔbu-i baa Esawu-i, mi yufelle hilaa Yakɔbu yaa nuɔ-i.*» §

Diilonɔ yufelle bi hilaa banamba-na

14 Terieŋgu faŋgu-na, i gb̄aa cira nie? Diilonɔ maacemma saa fa wei? Ku'i s̄i!

15 U gbaraa-ma baa **Moisi-i* wuɔ: «*Da mi ta mi taara mi ce hujarre umaŋ nuɔ-i, mi ce-yuɔ. Da mi ta mi bi taara mi ce baa umaŋ, mi bi ce baa-yo.*» *

16 Diilonɔ sa ne ŋ huɔŋga, u sa bi ne ŋ āncemma. U ne u hujarre yoŋ.

17 Diilonɔ-nelmaŋ-sebe-i-na, Diilonɔ gb̄ɛ Esipi j̄amatigi-i wuɔ: «*Mi cie-ni j̄amatigi nuɔ da mi piḡaaŋ-ni mi f̄ŋḡuɔ-i, ku yaa mi yerre ka du terni-na hiere ka saa.*» †

18 Terieŋgu faŋgu-na, Diilonɔ duɔ tuɔ taara u ce hujarre umaŋ nuɔ-i, u ce. Duɔ bi tuɔ taara u naara kunaan̄gu ānyagarma maŋ nuɔ-i, u bi naara.

19 Unaa ka gb̄ɛ-mi wuɔ: «*Bige-i cie Diilonɔ tiraa tuɔ c̄al-e? Hai moloŋo-i gb̄aa cie Diilonɔ-i u huɔya-maama cemma-na?*»

20 Nan̄ hilaa hie, nuɔni maŋ nelbilon̄ nuɔ, aa ta ŋ fanu baa Diilonɔ-i? Bireŋga gb̄aa gb̄ɛ ka matieŋo-i wuɔ: «*Bige-i cie ŋ ma-mi dumandε-i?*»

21 Kumaŋ da ku d̄olnu bitomar̄aŋo-i u ma ku yaa-i baa u yemaan̄gu-i. Da ku d̄olnu-yuɔ u ma

---

‡ 9:12 Miwaan̄o j̄nammaŋ-sebe (Gen̄ese) 25.23   § 9:13 Malaki (Malachie) 1.2-3   * 9:15 Helmaŋ-sebe (Exode) 33.19   † 9:17 Helmaŋ-sebe (Exode) 9.16

sukpekpelluŋ-bituonŋu, da ku bi dɔlnu-yuɔ u ma sudɔdɔlluŋ-bituonŋu baa yemaduonŋu fanŋu-i.

22 Bamaŋ duu Diilonŋo huonŋa-i, bamaŋ gbɛ kɔsuɔma-i, Diilonŋ duɔ tiera ba nuonŋu-i duɔ ji pigāaŋ-ba u jāyāmma-i baa u fɔŋgūɔ-i yiinŋu nanŋu, nan'a niɛ?

23 Aa unŋ ciɛ hujarre-i bamaŋ nuɔ-i, unŋ tigiinŋ bamaŋ dii ku domma-na ba da ba ta ba ce ba bāaŋu-i baa-yo, duɔ ce baa-ba ceŋ daama temma-i, a pigāaŋ wuɔ hujantienŋo, nan'a niɛ?

24 Unŋ bɛɛ maŋ *Yuifubaa-ba hɔlma-na baa *niɛraamba bi hɔlma-na hiere, u ciɛ baa miɛmɛi, u saa ce baa Yuifubaa yonŋ.

25 U waanŋ ma yaa-i Ose seɓe-i-na wuɔ:

«Bamaŋ saa waa mi baamba,

mi ka ce-ba mi baamba.

Bamaŋ maama-i saa ta ma dɔl-minŋ,

mi ka ta mi ku ba maama-na ŋaa nɛliɛŋo baa u dɔrŋo.

26 *Aa baŋ ŋa naa gbɛ nuɔmba-i terni maŋ nuɔ-i wuɔ
mɛi baamba sɪ,*

*kufanŋu terni-na, ba ka ta ba bɪ-ba Cicɛlmantienŋo
bisɔlmba.»‡*

27 *Isayi bi waanŋ *Isirahɛl-baamba maama wuɔ:

*«Halle da ku fiɛ'a Isirahɛl-baamba ka ciinu niɛ niɛ, ba
da-ba-diei ka kor-bei yonŋ;*

28 *kɛɛ Itienŋ unŋ waanŋ mamaŋ nelbiliemba kɔŋgu-na,
u ka ce-ma hiere aa u ka tiraa ce-ma pāmpāŋ.»§*

29 Isayi duonŋo fanŋo naa bi wuɔya wanŋ-ma wuɔ:

«Kuɔ Dombuɔ saa naa yanŋ huonŋu hā-ye,

*ii naa gbuo hiere ŋaa Sodɔmɔtaambaŋ gbuyaa du-
maa.*

‡ 9:26 Ose (Osée) 2.1,25 § 9:28 Isayi (Ésaïe) 10.22-23

Mamanɗ daa Gomɔrtaamba-i maa naa bi da-ye.»*

Viisinni da Diilonɗ-na, ni sa da anjɗinamma-na

³⁰ Inj taaranɗ i waɗɗ mamanɗ ma yaa daama: *Niɛraamba manɗ saa ta ba wuɔ *anjɗinamma-i da ba da viisinni-i, ba daa-ni. Ba daa-ni danɗ hama-i temma-i? Baɗ haa ba nanɗa-i *Kirsa-i-na ku'i ciɛ ba da-ni.

³¹ A ne da *Isirahel-baamba famba manɗ taa ba wuɔ anjɗinamma-i da ba da-ni, ba saa gbãa da-ni.

³² Bige-i ciɛ ba saa gbãa da-ni? Ba saa haa ba nanɗa Kirsa-na taara-niɛ, ba taaraaya-niɛ baa ba ciluɔ, ku'i ciɛ ba saa gbãa da-ni. Ba kãa ka tisɗɗ ba fɛrɛ tãmpɛlle† manɗ malãan nuɔmba-i.

³³ Diilonɗ unɗ waanɗ dimanɗ maama-i u seɓe-i-na wuɔ:

*«Mi ka jina tãmpɛlle *Sinyɔ-i-na,
nuɔmba ka ta ba tisɗɗ ba fɛrɛ diɛ.*

Di ka ta di mal nuɔmba-i.

Nɗa umanɗ duɔ haa u nanɗa diɛ, u yaanɗa siɛ ture.»‡

10

¹ Tobinɗ namaa, mamanɗ yuu mi huɔnɗa-i, mi taara *Yuifubaa-ba kor. Mi gbu mi cãrã ku yaa Diilonɗo wulaa mi hã-ba.

² Coima saa fa: Ba hinu pãama baa Diilonɗ-kũngu-i, nɗa ba saa suɔ hũmefafalle-i.

³ Nelienɗ nuɔ ninɗ saaya n ce kumanɗ Diilonɗo tuɔ kãn-ni nelviinɗ nuɔ, ba saa suɔ-ku aa ta ba taara

* **9:29** Isayi (Ésaïe) 1.9. Mamanɗ daa **Sodmutaamba-i** baa **Gomɔrtaamba-i** ku da Miwaanɗo jɗnamman-seɓe-i-na (Genèse) 19.23-28. † **9:32 Tãmpɛlle manɗ malãan nuɔmba-i**: Ba gbɛ Yesu yaa-i. Nienɗ Pier ðiɛ. 2.4,8. ‡ **9:33** Nienɗ 10.11; Isayi seɓe-i-na (Ésaïe) 8.14; 28.16; Pier ðiɛ. 2.6-8.

ba ce nelviimba bafamba fereɗ cemma. A ce dumaano-na, Diilonɗ uɗ ciɛ kumaɗ duɔ gbãa ce-ye nelviin miɛ, ba saa siɛ-ku.

⁴ A ne da *Kirsa yaa juɔ ji baal *Moisi *anjɪnamma-i. U ciɛ mafamma-i kumaɗ ka ce bamaɗ da ba haa ba naɗga-i yuɔ Diilonɗo tuɔ kãɗ-ba nelviimba.

⁵ Na saa da, umaɗ taaraayaɗ viisinni-i anjɪnamma barguɔ-i-na, Moisiɗ waanɗ mamaɗ ku kũngu-na, ma yaa daama wuɔ: «*Umaɗ duɔ gbãa wuɔ anjɪnamma hũmienɗa-i hiere, a ka kor-o.*»*

⁶ Nga umaɗ hũyãa Diilonɗ-maama-i duɔ taara viisinni-i, mamaɗ waanɗ baa-yo ma yaa daama wuɔ: «*Baa cira: ‹Hai ka nyugũɗ dɔrɔ-i-na ka bi Kirsa-i?›*

⁷ Baa bi tiraa ɗ cira: «*Hai ka suur hĩema-na ka sire Kirsa-i?›*»

⁸ Ma nyegãan wuɔ: «*Diilonɗ-nelma dii ɗ caanɗu-na; maa dii ɗ nunɗu-na, maa dii ɗ huɔɗga-na.*»† Ma ciɛra wuɔ na hũu Diilonɗ-maama-i. I wuɔra i waɗ ma yaa-i baa nuɔmba-i.

⁹ Na saa da, da ɗ puur ɗ nunɗu-i a waɗ-ma nuɔmba yufelle-na wuɔ Yesu yaa Itienɗo-i, aa hũu-ma hĩɗ wuɔ Diilonɗo siire-yuɔ hiel-o kuomba hɔlma-na, ɗ ka kor.

¹⁰ Da ɗ hũu-ma hĩɗ, Diilonɗo tuɔ kãɗ-ni nelviin nuɔ. Da ɗ puur ɗ nunɗu-i a waɗ-ma, Diilonɗo kor-ni.

¹¹ Na saa da, Diilonɗ-nelma ciɛra wuɔ: «*Umaɗ duɔ haa u naɗga yuɔ, kutienɗo yaanɗa siɛ ture.*»‡

¹² A ce dumaano-na Yuifubaa-ba-i baa

---

* **10:5** Buolmaɗ-seɓe (Lévitique) 18.5; Gal. 3.12 † **10:8** Anjɪnamma tiyemmanɗ-seɓe (Deutéronome) 30.12-14 ‡ **10:11** Isayi (Ésaïe) 28.16

*niɛraamba-i kuuduɔŋgu yaa-i; biŋkũŋgu saa bɔɔɔ-bei. Yunteduɔŋo'i yiɛŋ ba yuŋ-nu hiere tuɔ ce ɔnfafamma-i bamaŋ muyaana ba natiɛŋa yuɔ.

13 Njaa maŋ nyegãaŋ dumaa Diilon-nelma-na wuɔ: «*Umaŋ duɔ muo u natiɛŋa Itienɔ-na, u ka kor-o.*» §

14 Nga da ba saa haa ba naŋga yuɔ, ba ka ce niɛ gbãa muo ba natiɛŋa yuɔ? Aa da ba saa nu u maama-i, ba ka ce niɛ gbãa haa ba naŋga yuɔ? Aa moloŋ duɔ uu si dii duɔ tuɔ waŋ u nelma-i, ba ka ce niɛ gbãa nu-ma?

15 Aa moloŋ duɔ saa puɔr ma yerreŋ, ma ka ce niɛ gbãa waŋ? Ma waana Diilon-nelma-na wuɔ: «*Bamaŋ juɔŋ baa neldɔɔɔlma-i, ba jomma sa suɔ aa fɛ huɔŋga.*» *

16 Nga nuɔmba-i hiere ba saa sie *Neldɔɔɔlma-i. *Isayi waana-ma wuɔ: «*Itie, iŋ waŋ nelma maŋ, ŋ daa hai hũyãa-ma?*» †

17 Terienŋu faŋgu-na, Kirsa nelma numma yaa juɔŋ baa ma hũuma-i.

18 Yaana mi yuu-na: Nuɔmba saa nu nelma famma-i wei? Ba nuɔ-ma! Diilon-nelma ciɛra wuɔ:

«*Ba nelma gbuyaa hiɛma-i hiere.*

Nuɔmba nuɔ ba nelma-i nileiŋa-na hiere ka saa.» ‡

19 Mi ka tiraa yuu ne: *Isirahɛl-baambaŋ nuɔ-ma, ba saa naa suɔ ma yaana-i wei? Ma yaana suyaa! Moisi yaa waana-ma diɛlũɔ wuɔ: «*Diilonɔ ciɛra:*

«*Naŋ'a na sa kaŋ bamaŋ wuɔ niɛraamba, mi ka ce na ta na ce yeɔlma bei.*

---

§ 10:13 Yowel (Joël) 3.5 * 10:15 Isayi (Ésaïe) 52.7 † 10:16 Isayi (Ésaïe) 53.1 ‡ 10:18 Gbeliemaŋ-nalãaŋgu (Psaume) 19.5

*Mi ka ce na hɔmmu du baa bamaŋ sa suyaan
biŋkūŋgu.》§*

20 Aa Isayi daa holle cira: «Diilonɔ ciera:

«Bamaŋ saa ta ba taara-miɛ, ba daa-mi.

*Bamaŋ saa ta ba yuu-mi baa weiɔma, mi caraaya ba
yaa-i.》**

21 Nga kumaŋ ŋaa Isirahel-baamba kūŋgu-i, Diilonɔ
ciera:

*«Bāaŋgu-i baa isuŋgu-i mi bi mi baamba-i, ŋga ba sa
siɛ-mi.*

Ba sa nu mi nuŋgu-i aa tiraa pu bubuɔsɔnni baa-mi.》†

11

Diilonɔ saa ciina Isirahel-baamba-i

1 Terienɔ fangu-na, yaan mi yuu-na: Diilonɔ
ciinaana u baamba-i *Isirahel-baamba-i wei? U
saa ciina-bei. Mei feɛɛ-i Isirahel nellen-wuon muɔ,
*Abiramu hāayɛlŋ muɔ aa *Bensaamiɛ dūŋ-wuon
muɔ.

2 Diilon u yufellen hilaa bamaŋ nuɔ-i dii ku
domma-na, u siɛ gbāa ciina-bei. *Eliŋ muyaa
u natiɛŋa Diilonɔ-na Isirahel-baamba maama-
na kusuon-nu Diilon-nelma-na, ma si na suɔ ku
terienɔ-i kɛ?

3 U ciera wuɔ: «Itie, ba kuɔ ŋ *pɔpuɔrbiemba-i aa
muonu mumbuolmuŋ-terni-i. Muɔmei tɛyāa mi diei ŋ
huonɔgu-na, ŋga baa dii ta ba taara-miɛ baa komma.》*

4 Uŋ waan mafamma-i Diilonɔ siyaa-yo baa
hama-i? U ciera wuɔ: «ŋ saa tɛ ŋ diei! Nuɔmba

---

§ 10:19 Anjɔnamma tiyemman-ɛbe (Deutéronome) 32.21 * 10:20

Isayi (Ésaïe) 65.1 † 10:21 Isayi (Ésaïe) 65.2 * 11:3 Jāmatigi ba
sebeɗfelāŋo (1 Rois) 19.10,14

neifien̄a siɛ nuɔsiba ndii dii baa-mi mi j̄namma-na, kutaamba saa pigeŋ dede Baal[†]yaaŋga-na.»‡

⁵ Kuubiduɔŋ daaku yaa nyuŋgo ku b̄aangu-na: Diilon̄ uŋ fiɛlaa cɛllɛ-baamba maŋ Isirahɛl-baamba-na, baa dii yogo.

⁶ U ciɛ baa-ba aa fiɛl-ba, u saa ne ba maacemma. Kuɔ uu naa ne ba maacemma, baa naa saa cira u ciɛ baa-ba.

⁷ Ku yuŋgu yaa daaku wuɔ Isirahɛl-baambaŋ taa ba taara kumaŋ, ba saa da-ku; Diilon̄ uŋ fiɛlaa bamaŋ bɛi, ba'i daa-ku yon̄. Ba boluon̄gu ciɛ aŋyagarmantaamba

⁸ ŋaa maŋ nyeḡaŋ dumaa Diilon̄-nelma-na wuɔ: «*Ji hi baa nyuŋgo Diilon̄o ciɛ ba h̄ammu ku aa yaŋ-ba, aa cu ba yammu-i, aa suuye ba t̄unni-i ba sa nu baa-ni.»§*

⁹ *Davidi bi ciɛra wuɔ: «*Baŋ wuo niid̄ɔd̄ɔlni maŋ, mi taara Diilon̄o ce-ni ŋaa k̄ollu a bel-ba, u ce-ni ŋaa juɔŋo a cure-bɛi, u ce ni yaa u s̄oḡɔlnu ba gbeini-i a suu ba āmbabalma s̄ɔlaaŋgu-i.*

¹⁰ *Mi taara u yir-ba, ba baa tiraa ta ba da baa ba yufien̄a-i.*

Aa u haa yaahuolo-i bɛi, ba baa gb̄aa ciir wuɔ baa-yo.»*

¹¹ Yaan̄ mi yuu-na: Isirahɛl-baambaŋ tis̄aan̄ ba fere a cii, ba ka p̄aŋ t̄ɛ dii h̄ɛma-na wɛi? Ba siɛ p̄aŋ t̄ɛ dii. Ba c̄almuɔ birii yaŋ aa k̄aȳa *niɛraamba

† **11:4 Baal:** Tiŋgu nan̄ yerre-i dumaan̄o-na. ‡ **11:4 J̄amatigi** ba sebed̄ɛl̄aŋo (1 Rois) 19.18 § **11:8** An̄jnamma tiyemaŋ-sebe (Deutéronome) 29.3; Isayi (Ésaïe) 6.10; 29.10 * **11:10** Gbeliemaŋ-nal̄aŋgu (Psaume) 69.23-24

kor. A ce dumaanɔ-na, Isirahel-baamba ka ta ba ce yelma bei.

¹² Da kuɔ ba cālmuɔ ciɛ ānfafamma nelbiliemba-na, da kuɔ ba ciima kāayā niɛraamba-i, da ba sire, ku ka kāyā nelbiliemba-i ka hi hie?

Nieraamba kormanɔ-kūŋgu-i

¹³ Fiefiɛ-i mi nelma vii *niɛraanɔ namaɛi. Namaa namanɔ *Isirahel-baanɔ namaa sɪ, Diilonɔ puɔraami namaa hɔlma yaa nuɔ-i. Mi maacemma sa suɔ aa dɔlnu-miɛ.

¹⁴ Mi bi ce kufanɔgu-i da mi ce mi nellenɔ-tobimba-i yelmantaamba a gbāa da mi kor banamba bei.

¹⁵ Na saa da, Diilonɔ uɔ ciɛlɔa-ba kɔtuɔŋgu, ku ciɛ fuɔ baa niɛraamba-i ba suurnu ba-naa. Duɔ ji siɛ ba piɛ-yo, kufanɔgu ka waa niɛ niɛ? Ku ka waa ŋaa ba kuu aa sire.

¹⁶ Na saa da, da ŋ pā dɪdɪɛlāmma-i hā Diilonɔ-i, ŋ dɪmma-i hiere ma ciɛ Diilonɔ-maama. Da ŋ pā tibikāalmba-i hā Diilonɔ-i, tibinegemmu-i hiere mu ciɛ Diilonɔ-muumu.

¹⁷ Isirahel-baamba dii ŋaa ciɪŋ-tibiɪŋgu aa niɛraanɔ namaanɔ-i na waa ŋaa hɪɛŋ-tibiɪŋgu. Diilonɔ karaa ciɪŋ-tibiɪŋgu negemmu nammu nanna, aa biɛ hɪɛŋ-tibiɪŋgu negemmu gbo mu fonni-na. Ciɪŋ-tibiɪŋgu negemmunɔ danɔ tibiyaɔmma manɔ, namaa na bi da maaduɔma famma yaa-i, aa ma hel hiere kaasɪduɔŋ daani yaa nuɔ-i.

¹⁸ Kufanɔgu teriɛŋgu-na, baa na nyɛ banɔ karaa negemmu manɔ. Na ce niɛ aa nyɛ-mu? Negenɔga sa tūu kaasɪnni, ŋga kaasɪnni'i tūyāan negenɔga!

¹⁹ Unaa gbāa bi cira: «Diilonɔ karaa negemmu fammu-i aa dii muɔmɛi mu fuonɔgu-na.»

²⁰ U waan ninsoŋo, ŋga kuman cie Diilono kar-mu, ku yaa daaku: Mu saa haa mu nanŋa yuɔ ku'i cie u kar-mu halan-mu. Nuɔniŋ haa ŋ nanŋa-i yuɔ ku'i cie u dii-ni mu fuonŋu-na. Yan aa ŋ nanna bombolma-i aa ŋ ta ŋ kãalã Diilono-i.

²¹ Diilon duɔ kar ciŋ-tibiŋgu negemmu-i nanna, bige-i gbãa cie-yo hiŋ-tibiŋgu muumu karma-na?

²² Ŋ saa da, Diilono pigãan u fafaanŋu-i baa u hɔdorre-i pigãan daama temma yaa-i: U huŋga don baa baman naana u hũmelle-i aa fa baa nuɔni man nyaarãa-yuɔ. Da ŋ bi nanna-yuɔ, u bi kar-ni nanna ciŋ-negemmu temma.

²³ Aa Isirahel-baan da ba nanna ba ãnyagarma-i, Diilono ka bir dii-ba ba fonni-na. Ku fɔŋgũɔ dii-yuɔ u duɔ ce-ma.

²⁴ Nuɔŋo-i, nan waa hiŋ-tibiŋ-nu, ba kar-ni jo ji gbo-ni ciŋ-tibiŋ-nu; mafan da ma saa yar Diilono-i, ciŋ-tibiŋgu feŋ negemmu gbomma ce nie gbãa yar-o?

Isirahel-baamba korman-kuŋgu-i

²⁵ Tobin namaa, mi taara na suɔ Diilono kusũŋgu-i, ku yaa na ka suɔ wuɔ na nelnullu gbɛ baa-na. *Isirahel-baamba namba nyaayã ba feŋ. A ce dumaanŋo-na Diilono yaan-ba tuɔ cie *niɛraamba man dii da ba kor hiere, ba kor aa u suɔ kor-ba.

²⁶ Isirahel-baamba ka kor hiere dumɛi ŋaa man nyegãan dumaa wuɔ:

«Kor kortierŋo ka hel *Sinyɔ;

u ka hiel *Yakɔbu hãayɛlmba-i ãnyagarma-na.

³⁶ Bimbinni-i hiere u yaa hielaa-ni, nii dii fuo nagãñ-na aa ni tiyãa fuo t̄ema. Yaan̄ i tie gbeliẽñ u yaa-i hõnni man̄ jon̄! Ma ciẽ.

12

Diilon̄-bilon̄-wuõsaanḡu

¹ Tobin̄ namaa, Diilon̄ uñ ciẽ hujar daade temma-i yiẽ, jande, mi cãrã-nei, hãañ-yon̄ baa na fẽrẽ ñaa ban̄ hãñ-yon̄ tãmmañ-kũngu dumaa. Yaan̄ na ciluõ tuõ fa. Taa na ce kuman̄ dõlaanun̄-yuõ. Ba buol Diilon̄o-i dum̄ei ninson̄-buolma-i.

² Baa na ta na nyaanu nelbiliemba kuucẽngu-i, yaan̄ Diilon̄o bir-na u birma a hã-na ãnjõgõfẽlemma, ku yaa na ka ta na suõ Diilon̄o huõnga-i: Kuman̄ faa, kuman̄ dõlaanun̄-yuõ baa kuman̄ vii, na ka ta na suõ-ku.

³ Diilon̄ uñ firiiinu u huõnga-i aa ce baa-mi, mi ka dii nelma na tũnni-na hiere: Yaan̄ bombolma-i aa neliẽño neliẽño u jina u fẽrẽ u fuõngu-na. Nan̄ haa na nan̄ga-i Diilon̄o-na aa u hã-na fõngõbaa-ba man̄, taa na ce na wẽimambaa-ba-i na saanu baa ba yaa-i.

⁴ Nelbilon̄ uñ yẽñ dumaa baa terni bõi u kũõma-na, teriẽngu teriẽngu baa ku maacemma,

⁵ miẽ in̄ fiẽ ciinu, i suuriinu i-naa dum̄ei. Ii dii ñaa i gbuõnu ce nelduõño *Kirsã horre-na, neliẽño neliẽño baa u munyierammu.

⁶ Diilon̄o firiiinu u huõnga-i a hã-ye i de-i-den̄ fõngõbaa. Duõ hã nuõni man̄ u põpuõrun̄gu cemman̄-fõngõõ-i, baa haar baa-yo u hũmelle-na.

⁷ Kāyāmman-ƒɔŋgũɔ duɔ waa baa uman, u tuɔ kāyā. U nelma pigāaman-ƒɔŋgũɔ duɔ waa baa uman, u tuɔ wan-ma u pigāan.

⁸ Sirɛiŋ-ƒɔŋgũɔ duɔ waa baa uman, u tuɔ dii sirɛiŋa-i banamba-na. Uman duɔ da u nagān-na, kutienɔ yan u nanɔa ta ka fara baa huɔŋga diei. Uman duɔ da yaanɔa-i, u ce u yaatesinni-i baa pāama. Duɔ hā uman ƒɔŋgũɔ-i wuɔ u tuɔ kāyā sūntaamba-i, kutienɔ tuɔ ce-ma baa hɔfɛlle.

⁹ Na nelnyulmu saaya mu koŋ, huhurma saa saaya ma waa-muɔ. Gbuu na bigāan āmbabalma-i aa na vaa na fɛɛ baa ānfafamma yaa-i.

¹⁰ Taa na dɔl na-naa ŋaa cɛduɔŋ-bien namaa. Taa na jina na fɛɛ banamba huɔŋ-nu.

¹¹ Taa na hinu pāama-i, baa na ce yentaan namaa. Vaan na fɛɛ baa Itienɔ maacemma-i, baa na fɛ baa-ma.

¹² Nan hin kuman taalunɔ-i, yaan ku ta ku fɛ na hɔmmu-i. Weiŋ da ma da-na, na dολου-nu-mɛi. Taa na hinu Diilocārālle-i.

¹³ Taa na kāyā Diilonɔ-dūŋ-baamba man naaluɔ un suurii-bei. Taa na ce niraamba nersinni-i fafamma.

¹⁴ Taa na cārā Diilonɔ-i na hā baman ciɛn-nan kpāncɔlgũɔ-i. Taa na cārā kuufafaanɔ na hā-ba; baa na haa na nubabalaanɔ bei.

¹⁵ Taa na nyɛ baa baman nyien, aa na ta na kaal baa baman kaalaan.

¹⁶ Taa na nunu na-naa. Baa na ta na tetɛn na fɛɛ; yaan aa na ta na sie maacemma man sɔlsɔl-

maama-i* . Baa na da niε sɪ na suɔ wεima-i hiere.

¹⁷ Baa na ta na suu āmbabalma solaaŋgu-i baa āmbabalma. Gbāaŋ na ta na ce kumaŋ faa na hā nuɔmba-i hiere.

¹⁸ Gbāaŋ na ta na gbo baa nuɔmba-i hiere; baa na yaŋ ma hella namaa.

¹⁹ Mi jēnaaŋ namaa, baa na ta na suu solaaŋgu-i na fεε, yaaŋ Diiloŋo yaa tuɔ suu-ku. Na saa da, ma nyεgāaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ: Itieŋo ciεra wuɔ: «Yaaŋ solaaŋgu-i na hā muɔ. Muɔmεi ka pā neliεŋo neliεŋo baa kumaŋ saaya baa-yo.»†

²⁰ Nga kumaŋ namaa kūŋgu-i, ku yaa daaku: «Nyul da mu ta mu ko η bigāarāŋo-i, hā u wuo. Hūŋkuɔsɪŋ da ni bel-o, hā u nyɔŋ. Da η ce mafamma-i kuu dii ηaa η gbālāa dānciεŋa'i kūnna u yuŋgu-na.»‡

²¹ Baa na yaŋ āmbabalma da yuŋgu nei, ciεŋ ānfafamma-i na hiel āmbabalma-i na hɔlma-na.

13

Taa na siε fōŋgōtaamba wulaa

¹ Neliεŋo neliεŋo u saaya u tuɔ siε fōŋgōtaamba wulaa. Kumaŋ ciε mi waŋ-ma dumaanjo-na, fōŋgōtesɪnni-i hiere ni hel Diiloŋ-na, u yaa jēna fōŋgūɔ-i hiere.

² A ce dumaanjo-na umaŋ duɔ tuɔ gāŋ baa fōŋgōtaamba-i, u gāŋ baa Diiloŋo. Bamaŋ ciinaanaŋ fōŋgōtaamba nuŋ-āndaanjo-i, baŋ taaraŋ kumaŋ ba ka da-ku.

* **12:16** *Yaaŋ aa na ta na siε maacemma maŋ sɔlsɔl-maama-i:* Girekimma-na terieŋ daaku gbāa bi nu nuŋ daama-i: «Yaaŋ aa na ta na siε na piε nawalaamba-i.»

† **12:19** Anjɪnamma tiyemman-seɓe (Deutéronome) 32.35 ‡ **12:20** Bɪncuɔŋ-nelmaŋ-seɓe (Proverbs) 25.21-22

³ Da η ta η ce kuuviingu, korma sa da-ni baa fõngõtaamba-i. Korma da ãmbabalmanciraamba'i baa-ba. Teriengu fanḡu-na, da η'a η sa taara korma ta ma da-ni baa-ba, yaḡ aa η ta η ce kuuviingu, ku yaa bafamba fεε-i ba ka ta ba gbεliεη-ni.

⁴ Fõngõtaamba ce Diilonḡ-maacemma'i dumaanḡo-na da ba dii-ye hũmefafalle-na. Nḡa da η bir yaḡ aa ta η ce kuubabalaanḡu, η saaya η kãalã-bεi. Diilonḡ uḡ hãa-ba comelle maḡ, u saa hã-ba baa-de gbãḡgbãḡ, ba ce fuõ maacemma'i baa-de. Umanḡ duõ cãl, banḡ haa kumanḡ yuõ, ku pigãanḡ Diilonḡ-berru.

⁵ Ku'i ciε i gbĩε i tiε siε fõngõtaamba wulaa. I baa ne muoru yonḡ aa tiε siε, i ne i hõmmu, i suyaa wuõ ku faa.

⁶ Ku'i bi ciε η da na saaya na ta na pã na nampobaa-ba-i. Bamanḡ hũyãanḡ nampo-i, Diilonḡo'i bi hãa bafamba-i maacemma famma-i.

⁷ Niḡ saaya η pã kumanḡ, pã-ku η hã kuḡ vii umanḡ. Taa na pã nampobaa-ba-i na hã ba taamba-i, umanḡ duõ saaya baa kãmma, na kãḡ-yo. Umanḡ duõ saaya baa bõbõima, na ce-yo bõi.

Anḡinamma tuole-i

⁸ Da ma hel nelnyulmu-na, baa na yaḡ biḡkũḡ cẽmelle waa unanḡ nuõ-na. Na saa da, umanḡ duõ yaḡ banamba maama ta ma dõlnu-yuõ, kuu dii ḡaa kutieḡo tiε baa *Moisi *ãḡinamma-i ma kũḡḡu-na hiere.

⁹ Kumanḡ ciε mi waḡ-ma dumaanḡo-na, mamanḡ nyεḡãanḡ ãḡinamma-na wuõ: «Baa ce *fuocesinni, baa ko neliεḡo, baa cuo, baa nenu neliεḡo» * ka cor

---

* 13:9 Helmanḡ-sebε (Exode) 20.13-17; Anḡinamma tiyemmanḡ-sebε (Deutéronome) 5.17-21

baa manamma-i hiere, ma juo ji gbura ma-naa nelma diei maan daama yaa nuo-i wuo: «*η saaya η dāl η nanolḥo-i ḥaa niḥ dāl η fεε duma.*»†

¹⁰ Da η ta η dāl η nanolḥo-i, η sa jōguoḥ-yo baa kuubabalaangu. Terienḡu fangu-na, nelnyulmu da mu waa-nie, kuu dii ḥaa η tie baa añjinamma-i hiere ma kūḡu-na.

Ku piε ku jo dii

¹¹ Baa na hūu nel daama-i na nanna. In yen huḡḡu maḥ nuo-i daaku-i, namaa fεε-i na suo-ku. Baa na duofūḥ, siireḥ, ku hii! Konkoro piyaa-ye fiεfiε-i-na a yaḥ in ḥa naa hūu Diilonḡ-maama-i felemma-i huḡḡu maḥ nuo-i.

¹² Isuḡḡu niinu ti, cuo piyaa kaalma. Yaḥ i nanna kukulmanḡ-maacemma-i aa i tie ce bāantimma.

¹³ Yaḥ i tie ce kuuviḡḡu, bāantaamba ce dumεi. I yaḥ niiwuoniḡ-gbuolaangu-i, baa kolmanḡ-gbuolaangu-i, baa biḥwosinni-i ni sinni-na hiere. I yaḥ berkarre-i baa nenemuḡḡu-i.

¹⁴ Yaḥ i biε Itienḡo-i Yesu-Kirsa maama aa i ne i kusūnniḡ-maama-i aa i yaḥ-ma.

14

Baa cāl η nawuoḡo-i

¹ Baa na ta na tieḡ umaḥ saa naḥ kaasinni dei yogo Diilonḡ-hūmelle-na; taa na piε-yo na caaḡ-nu. Baa na ta na fanu na-naa baa-yo u añjōguoma-na.

² Naa unajo dii u suyaa wuo niiwuoni-i hiere ni gbāa wuo. A ne da umaḥ saa naḥ kaasinni dei

† **13:9** Buolmanḡ-sebe (Lévitique) 19.18

yogo Diilonɗ-hūmelle-na u sa dii kūɔma u nuŋgu-na, u wuo dimma yonɗ.

³ Umanɗ wuyaanɗ niiwuoni-i hiere, u baa nyɛ umanɗ wuɔ ninanni nyaa-yo, aa umanɗ sa wuyaanɗ niiwuoni-i hiere u baa cāl umanɗ wuyaanɗ-niɗ. Diilonɗ un siyaa dii-yo u horre-na, yunɗu si dii u cālma-na.

⁴ Nanɗ hilaa hie aa da manamma ta ɗ cāl unanɗ cāarāŋo-i? Ku nuɔlaa-yo wa, ku saa nuɔl-o wa! Ma hii nuɔ baa bige-i? Aa ku siɛ gbāa nuɔl-o; Itienɗo dii tuɔ kāyā-yuɔ. Ku fɔŋgūɔ dii-yuɔ u tuɔ kāyā-yuɔ.

⁵ Bananɗ wulaa, yinni-i hiere ni sa saa; ni maar ni-naa. Bananɗ ba'a yinni-i hiere nii dii niiduɔni. Nɛliɛŋo nɛliɛŋo, u yanɗ mamanɗ dii u huɔŋga-na ma ye-yo.

⁶ Umanɗ buɔranɗ yinni-i, u bɔrɔ-niɛ Itienɗo maa-na. Umanɗ wuyaanɗ bimbinni-i hiere, u bi wuo-ni Itienɗo maa-na. Kumanɗ ciɛ mi wanɗ-ma dumaanɗo-na, kutienɗo jaal Diilonɗo-i ni maama-na. Aa umanɗ wuɔ niiwuoni nanni nyaa-yo, u bi ce-ma Itienɗo maa-na. Fuɔ bi jaal Diilonɗo-i.

⁷ Na saa da, i hɔlma-na, molo si dii tɛna u fɛrɛŋ maa-na, molo sa bi ku kā u fɛrɛŋ maa-na.

⁸ Da ɗ honɗ Diilonɗ-horre-na, ɗ huɔŋ Itienɗo maa-na, aa da ɗ bi ku, ɗ kuu Itienɗo maa-na. A ce dumaanɗo-na ii dii cicɛlma wa, i kuu wa, i tienɗo yaa Yesu-Kirsa-i.

⁹ Bige-i ciɛ mi wanɗ-ma dumaanɗo-na? U kuu aa sire jo ji waa bikuomba-i baa cicɛlmantaamba-i hiere ba yunɗ-nu.

¹⁰ Nɗa ma bilaa niɛ nanɗ da manamma ta ɗ cāl ɗ nawuonɗo-i? Ma bilaa niɛ nanɗ ta ɗ nyɛ ɗ nawuonɗo-i sūlma? I ka cor hiere Diilonɗ-fuore-na u yuu-ye i

de-i-diei.

¹¹ Na saa da, ma nyegãan Diilon-nelma-na wuɔ:
«Muɔ Cicēlmantien muɔ,
mi siε kar ku coima,
nuɔmba-i hiere ba ka jo ji dũna mi yaannga-na.
Aa neliεno neliεno u ka puur u nunngu-i wan-ma wuɔ
muɔmɛi Diilonjo-i kelkel.»*

¹² Terienngu fanngu-na, neliεno neliεno unj ciε kumanj,
u ka yiera Diilonjo yaannga-na a wan-ku.

Baa guɔl η nawuonjo gbeini-i

¹³ A ce dumaanjo-na, yaan i yan i-naa cālma.
Yaan aa na bel na fεre unan nuɔ η baa ji guɔl unan
gbeini-i a pira-yuɔ Diilon-hũmelle-na.

¹⁴ Itienjo-i Yesu ciε mɛi suɔ, aa tiraa tir suɔ wuɔ
kuuwuonngu saa nyaa neliεno. Nga uman duɔ tuɔ
jɔguɔn wuɔ kuuwuon daaku nyaa-yo, η bi da ku
nyaa-yo.

¹⁵ Da η ta η ce kuujanngu η natobiŋo-na baa
niŋ wuo kumanj, η naana nelnyulmun-hũmelle-i.
*Kirsan kuu uman maa-na-i, η ka kɔsuɔn-yo ku-
uwuon maa-na yon wei?

¹⁶ Kumanj faa nan yufelle-na, da η suɔ wuɔ ku
cemma gbãa biεna Diilon-hũmelle yerre-i, ne-ku
aa η yan-ku.

¹⁷ Na saa da, *Diilon-nellen-kũngu-i niwuoniŋ-
kũngu sɪ, niinyɔnniŋ-kũngu bi sɪ. Diilon-nellen-
kũngu yaa viisinni, baa yaafɛlle baa hɔfɛlle, ni da
*Diilon-Yalle yaa wulaa-i.

¹⁸ Uman duɔ tuɔ cãa Kirsa-i cãama famma
temma-i, u kũngu dɔlnu Diilonjo-i aa nuɔmba bi bi
u yefafalle.

---

* **14:11** Isayi (Ésaïe) 45.23

19 Terienɗu fanɗu-na, kumaŋ juɔŋ baa yaafɛlle-i muntɛnammu-na aa ta ku ce i hieroŋo-i i tie naŋ kaasinni Diilonɗ-hūmelle-na, yaan i vaa i fere baa kufanɗu cemma yaa-i.

20 Baa na guɗla Diilonɗ-maacemma-i baa niiwuoni. Niiwuoni-i hiere ni faa ninsoŋo, ŋga kuuwuonɗu maŋ ka guɗl ŋ natobiŋo gbeini-i Diilonɗ-hūmelle-na, ku wuoma saa fa.

21 Biŋkūŋgu biŋkūŋgu, kumaŋ gbāa guɗl ŋ nato-biŋo gbeini-i Diilonɗ-hūmelle-na, ne-ku aa ŋ yaŋ-ku. Da kuɔ naŋ kūɔwuole-i sisɔ ŋ konyolle ka guɗl u gbeini-i, ne-ku aa ŋ yaŋ-ku.

22 Niŋ suɔ kumaŋ ŋ huɔŋga-na kufanɗu biŋkūŋgu yaŋga-na, yaŋ ku tie nuɔ baa Diilonɗo na hɔlma-na. Uman sa ciɛŋ u weima-i baa hɔmmu hāi, kutienɗo yunɗu dɔlaa.

23 Ŋga uman duɔ tuɔ wuo biŋkūŋgu aa u huɔŋga saa hūu-ma baa-ku a kā u Diilonɗ-hūmelle yaŋga-na, Diilonɗo ka yuu-yo. U ka yuu-yo nie nie? U āncemma-i baa u Diilonɗ-hūmelle sa kā yanduɔŋga. A ne da kumaŋ sa kāaŋ yanduɔŋga baa ŋ Diilonɗ-hūmelle-i kuubabalaanɗu.

15

Biyaan Yesu-Kirsa maama

1 Mie maŋ yieraaya donɗ Diilonɗ-hūmelle-na, ku saaya i tie kāyā bamaŋ saa yiera donɗ mie temma-i. I saa saaya i tie ce kumaŋ dɔlaanunɗ mie yoŋ.

2 Nelienɗo nelienɗo i hɔlma-na, u saaya u vaa u fere baa kumaŋ dɔlaanunɗ banamba-i a kāyā-bei ba naŋ kaasinni Diilonɗ-hūmelle-na.

³ Na saa da, *Kirsaa saa tuɔ ce kumaŋ dɔlaanaŋ fuɔ. Ma nyegãaŋ Diilon-ŋelma-na wuɔ: «Diilo, ba-manŋ taa ba tuora-niɛ, ba tuosɔnni birii haa muɔmɛi nuɔ-i.»*

⁴ Mamanŋ nyegãaŋ Diilon-ŋelma-na hiere dii ku biena-na, ma nyegãaŋ da ma pigãaŋ-ye nelma. Ma ce-ye hɔhɔnantaŋ miɛ aa ta ma dii sirɛiŋa yiɛ i die gbãa die tiɛ hiŋ Diilon-ciilunŋu taalunŋu.

⁵ Diilo fuɔ manŋ hɔhɔnammu tieno-i baa sirɛiŋa tieno-i, u kãyã-nɛi na ta na nunu na-naa ŋaa Yesu-Kirsanŋ waanŋ-ma dumaa.

⁶ Ku yaa na ka gbonu hiere ce noduɔŋgu ta na gbɛliɛŋ Diilon-ŋo-i Itien-ŋo-i Yesu-Kirsaa To-i.

⁷ Terienŋu fanŋu-na, taa na siɛ na-naa Diilon-ŋo yerre fafaanŋu maama-na, ŋaa Kirsanŋ siyaa namaan-ŋo-i dumaa.

⁸ Yaanŋ mi tũnu-nɛi, Kirsaa juɔ duɔ ji kãyã *Yuifubaa-ba-i. Diilonŋ unŋ ŋa naa pã nunŋu manŋ baa ba bɛncuɔmba-i, Yesu juɔ ji ce ku yaa-i a pigãaŋ wuɔ Diilonŋ duɔ wanŋ manŋ, u ce-ma.

⁹ U bi juɔ *niɛraamba da ba gbãa gbɛliɛŋ Diilon-ŋo-i u ɔnfafamma maama-na ŋaa manŋ nyegãaŋ dumaa Diilon-ŋelma-na wuɔ:

«Ku'i ciɛ mi ka ta mi gbɛliɛŋ-ni niɛraamba hɔlma-na, aa ta mi hɔl nɛini mi tuɔlnu-ni.»†

¹⁰ Ma bi nyegãaŋ wuɔ:

«Niɛraanŋ namaa, yaanŋ na hɔmmu fɛ Itien-ŋo baamba muumu tɛmma-i.»‡

¹¹ Ma bi tiraa nyegãaŋ wuɔ:

«Niɛraanŋ namaan-ŋo-i hiere, taa na gbɛliɛŋ Itien-ŋo-i!

---

* **15:3** Gbɛliɛman-nalãanŋu (Psaume) 69.10 † **15:9**
Gbɛliɛman-nalãanŋu (Psaume) 18.50 ‡ **15:10** Anjɔnamma
tiyemman-sebe (Deutéronome) 32.43

Nelbilien namaaŋo-i hiere niliŋa-na, taa na hāl neini na tuɔnu-yuɔ.» §

12 Aa bi tiraa nyegɛŋ *Isayi seɓe-i-na wuɔ:

«Yese**hāayēlŋo nanjo ka jo.*

U ka sire waa niɛraamba yuŋ-nu.

Nuɔmba-i niliŋa-na hiere ba ka haa ba nanŋa-i u yaa nuɔ-i.» †

13 Nan haa na nanŋa Diiloŋo-na, fuɔ man i cicuɔŋgu tienjo-i, u fɛ na hɔmmu-i da hinni, aa gbuu dii yaafɛlle na muntienammu-na, ku yaa *Diiloŋ-Yalle ka ce na ta na hin u ciilunŋu taalunŋu bɔi.

Maman yuu Pol huɔŋa-i

14 Tobin namaa, mei fere-i mi suyaa-ma wuɔ na hɔmmu yuu baa anfafamma, na suɔ weima-i hiere, aa na gbāa dii nelfafamma na-naa tūnniŋ.

15 Nga mi suuye mi yufienja-i aa waŋ manamma cor seɓe daayo terni bɔi-na, da mi ce nelma namma tɛnu-nei. Diiloŋo firiinu u huɔŋa-i baa-mi ku'i cie mi ce-ma dumaanjo-na.

16 U cie-mi Yesu-Kirsa cāarāŋ muɔ *niɛraamba hɔlma-na. U diyaa u *Neldɔdɔlma-i mi nammuna mi ta mi waŋ-ma baa-ba kumanŋ ka ce *Diiloŋ-Yalle bɔ-ba ba deŋ, a migāan-ba ba pā ba fere hā Diiloŋo-i.

17 Terienŋu fanŋu-na, Diilo baa Yesu-Kirsa-i, mi gbāa gbɛlien mi fere Diiloŋ-maacemma-na.

18 Mi gbāa cira *Kirsa yaa kāayā-mie mi bir niɛraamba yammu-i Diiloŋo-na ba ta ba nu u

---

§ 15:11 Gbelieman-nalāanŋu (Psaume) 117.1 * 15:12 Yese: Davidi to yaa-i. Nien u sinni-i Samiel seɓedɛlāŋo-na (1 Samuel) 16.5-13. U bi waa Yesu haayienjo. Nien Matie seɓe-i-na 1.6. † 15:12 Isayi (Ésaïe) 11.10

nun̄gu-i. U ciε-ma baa mi nun̄-ãndaan̄gu a naara mi añcemma.

¹⁹ U ciε-ma baa himma baa gbεε. U ciε-ma baa Diilon̄-Yalle f̄ɔŋgũɔ yaa-i. Ku ciε dum̄ei mi gbuo terni-i hiere baa Kirsa Neldɔdɔlma-i, a don̄ dii *Yerusalemu, jo ji hel baa Iliri nil̄eiŋa-i hiere.

²⁰ Maman̄ naa yu mi huɔŋga-i, mi taa mi taara mi fulnu nil̄eiŋa man̄ saa nu Kirsa maama-i dede, a wan̄ Neldɔdɔlma-i baa-ba. Mi saa ta mi taara mi haaya unan̄ d̄un̄gu ku'i ciε mi fulnu nil̄eiŋa man̄ saa nu u maama-i dede.

²¹ Mi ciε-ma ŋaa man̄ nyεgãan̄ dumaa Diilon̄-nelma-na wuɔ:

*«Ban̄ ŋa na'a ba saa wan̄ u maama baa baman̄ dede,
ba ka da-yo,
aa baman̄ saa naa nu u maama da,
ba ka suɔ ma yaan̄ga-i.»‡*

Wuɔsaan̄gu man̄ dii Pol gbeini-na

²² Maacen̄ daama yaa taa ma bella-miε a ce mi saa gbãa kã ka ne-na.

²³ Fiεfiε-i-na ma t̄iε terien̄ daaku-na. Min̄ duɔŋ ta mi taara da mi kã ka ne-na ku daa bien̄a b̄oi.

²⁴ Mi ka kã Esipanyi. Mi kãmma-na, mi ka yiεra na terien̄gu-na a ce yinni cell̄e baa-na aa suɔ cor, ku yaa mi huɔŋga ka f̄ε. Aa mi hil mi ne na kakãyan̄gu yaa-i da mi gbãa ka cor baa mi h̄umelle-i.

²⁵ Dumand̄ε-i-na, mi kã *Yerusalemu da mi ka hã Diilon̄-d̄un̄-baamba-i p̄ɔpuɔrun̄gu.

²⁶ Diilon̄-d̄un̄-baamba man̄ Maseduɔni-i-na, baa baman̄ dii Akayi-i-na, ba naan̄ gbein̄a da ba kãyã Diilon̄-d̄un̄-baamba man̄ nawalaamba-i

‡ 15:21 Isayi (Ésaïe) 52.15

Yerusalemu-i-na. Mi kã baa congoruonɔgu fanɔgu yaa-i.

²⁷ Ku dɔlaanu ba yaa-i ba ce-ma. Aa ma cemma faa, baa naa saaya ba ce-ma. Baa naa saaya ba ce-ma yun haku-i nuɔ-i? *Yuifubaa-ba maɔ hũyãa Yesu maama-i, ba calaa ba Diilonɔ-hũmelle-i baa *niɛraamba-i; niɛraamba saaya ba bi cal ba nagãɔ-niini-i baa bafamba-i ke!

²⁸ Da mi ji bãl baa mafamma-i, da mi gbãɔ kã ka hã-ba congoruonɔgu fanɔgu-i, mi pãɔ biɛ Ɛsipanyi hũmelle a ka yiɛra na terienɔgu-na aa suɔ cor.

²⁹ Mi suyaa miɛ da mi hi na terienɔgu-i, *Kirsa ka silaa ce baa-ye cor.

³⁰ Tobinɔ namaa, miɔ ka taara kumaɔ na wulaa, ku yaa daaku: Niɛɔ Itienɔ-i Yesu-Kirsa-i baa *Diilonɔ-Yallenɔ diyaa nelnyulmu maɔ i hɔmmu-na, aa na ta na cãrã Diilonɔ-i na hã-mi, a kãyã-miɛ mi malunɔgu-na.

³¹ Cãarãɔ Diilonɔ-i u kor-mi *Yude aɔnyagarmantaamba nammu-na, aa miɔ kãɔ baa pɔpuɔrunɔgu maɔ Yerusalemu-i-na, Diilonɔ-dũɔ-baamba ka hũu-ku mi wulaa.

³² Mafãɔ da ma ce, mi ka hi na terienɔgu-i baa hɔfɛlle, aa Diilonɔ duɔ siɛ, mi kaa bi da fiisa cellɛ.

³³ Diilonɔ-i Hɔfɛllentienɔ waa baa-na hiere. Ma ce dumaa.

16

1 Mi ka dii i tũɔ-i Febe-i na nan-na, u ce Diilon-*maacemma-i* u kãyã Diilon-dũŋ-baamba man Sãŋkire-i-na*.

2 Duɔ kã, na ne Itienɔ-i aa na bel-o fafamma ŋaa man saaya ma ce dumaa Diilon-dũŋ-baan mie i hɔlma-na. Kuman maama-i da ma waa-yuɔ, na kãyã-yuɔ baa ku bɪŋkũŋgu-i. U kãayã nuɔmba bɔi, halle mei fere man daami-i.

3 Mi jaalaa Pirsika-i† baa Akilasi-i, ba yaa mi namaacenciraamba Yesu-Kirsa suonɔgu-na.

4 Ba hɪerã kuliŋgu-i da ba gbãa hũu muɔŋo-i kuɔ. Mi jaal-ba. Aa mei da-mi-diei sɪ yon. Diilon-dũŋ-baamba man *niɛraan-nileiŋa-na hiere, ba jaalaa-ba.

5 Mi jaalaa Diilon-dũŋ-baamba man tigiin ba cãrã Diilonɔ-i Akilasi ba dumelle-na.

Mi jaalaa mi jienɔ-i Epayinɛti-i. U yaa hũyãa *Kirsa maama-i igɛna *Asi-i-na.

6 Mi jaalaa Maari-i, u vaa u fere baa na maama-i.

7 Mi jaalaa Andorkusi-i baa Yuniya-i. Bafamba-i mei nellen-tobimba. I waa kaso-i-na baa i-naa. Yesu *pɔpuɔrbiemba namba'i bafamba-i, ba kũŋgu dɔlnu nuɔmba-i. Bafamba daa yuŋ-bɪncɔsɪnni muɔ-na Kirsa horre-na.

8 Mi jaalaa Ampilatusi-i, u maama dii kpelle mi huɔŋga-na Itienɔ horre-na.

9 Mi jaalaa Urbẽ-i, u yaa i namaacenceronɔ Kirsa suonɔgu-na. Aa bi jaal Sitakisi-i; fuɔ maama bi dii kpelle mi huɔŋga-na.

10 Mi jaalaa Apelɛsi-i, u pigãan wuɔ u nyaarã Kirsa-i-na.

---

* 16:1 Sãŋkire: Nien Pɔpuɔr. 18.18. † 16:3 Pirsika yerre nande yaa wuɔ Pirsili. Nien Pɔpuɔr. 18.2.

Mi jaalaa Aritobul dumellen-baamba-i.

¹¹ Mi jaalaa mi nellen-tobiŋo-i Erodiyō-i. Aa jaal Narsisi dumellen-baamba maŋ hūyāa Itienŋo maama-i.

¹² Mi jaalaa Tirfeni-i baa Tirfosi-i. Caŋ daaba-i ba hāi-i-na, ba vaa ba fεε baa Itienŋo maacemma-i. Aa bi jaal Perside-i, fuɔ maama bi dii kpelle mi huŋga-na, aa u bi vaa u fεε baa Itienŋo maama-i.

¹³ Mi jaalaa Urufusi-i, Itienŋo yufellen-nolŋo-i. Aa bi jaal u nyu-i, uu dii ŋaa mei fεε-i mi bi nyu.

¹⁴ Mi bi jaalaa Asēŋkiri-i, baa Filegō-i, baa Ermesi-i, baa Paturobasi-i, baa Ermasi-i baa tobimba maŋ dii baa-ba hiere.

¹⁵ Mi jaalaa Filologi-i baa Yulusi-i, aa jaal Nerienŋo-i baa tōncienŋo-i, aa bi jaal Olēmpasi-i baa Diilon-dūŋ-baamba maŋ dii baa-ba hiere.

¹⁶ Taa na jaal na-naa fafamma ŋaa cɛduŋ-bien namaa.

Bamaŋ dii Kirsa horre-na hiere ba pāa-na jaaluŋgu.

¹⁷ Tobinŋ namaa, jande mi cārā-nei, Diilon-hūmelle maŋ maama-i waan baa-na, bamaŋ mielāa-ma, bilaan na fεε kutaamba-na; ba jo baa bɔrɔmma, aa ba pira nuɔmba-i Diilon-hūmelle-na. Baa na ta na piε kutaamba-i.

¹⁸ Ba sa cāa Itienŋo-i *Kirsa-i, ŋga ba cāa ba kusūnni. Ba tāal bamaŋ sa suyaan ku yaanŋa-i baa ba nudɔdɔlle-i.

¹⁹ Namaanŋo-i, nuɔmba-i hiere ba suyaa wuɔ na nu Itienŋo nuŋgu-i. Terienŋu faŋgu-na, ku dɔlnu-miε

Diilon-nelma Tobisĩfelenni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Cerma)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
5ffe1c98-1ba9-54d8-8f4c-03a7c12fba11